ნაკადული

645/2
1990/2

10
1990
ISSN 0321-1509

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ჟურნალი

«МАНДИЛИ»
ТРАДИЦИОННЫЙ ГОЛОВНОЙ ПОКРОВ – СИМВОЛ ЛЮБВИ, ДРУЖБЫ, МИРА

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал ЦК КП Грузии

მთავარი რედაქტორი
მარიკა ბარათაშვილი

Главный редактор
МАРИКА БАРАТАШВИЛИ

სარედაქციო კოლეგია:

ნელი ბერძენიძე, ნონა ბაზრიანიშვილი, ნაზი თარგამაძე, ლია კაკაბაძე (პასუხისმგებელი მდივანი), ზინაიდა კვაჭაძე, ნაზი კილასონია, თამარ ლაშქარაშვილი, ქეთევან ლომთათიძე, ცისანა ბერაძე (მხატვრული რედაქტორი), ნადია ვალიშაშვილი, ლეილა შენგელია, ირმა სოხაძიშვილი, ნინო ჯავახიშვილი, ეთერ ჯაფარიძე.

ტექრედაქტორი ნანული ბუკია

გადაეცა წარმოებას ... ხელმოწერილია დასაბეჭდად 1990 წლის 1 სექტემბერს. ტირაჟი ... შეკვეთა — ...

საქართველოს კპ ცკ-ის გამომცემლობა

ძვირფასო ავტორებო! გთხოვთ ნაბეჭდ გვერდზე ვრცელ წერილს ნუ შემოგვთავაზებთ.

შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი საქ. კპ ცკ-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, მარჯ. კოსტავას ქ. № 14.

Ордена Трудового Красного Знамени типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. М. Костава, 14.
Адрес редакции: 380096, Тбилиси, ул. М. Костава 14.

სოფლის მიტოვება ქვეყნის ღალატია

სოფელს სიყვარული გადაარჩენს

დგანან ქუჩასთან, მღელვარენი, გულდამძიმებულნი. დგანან და ელიან ვინც ჰკითხოს, ჩუმად ტირიან, თმაში სიმღერას, ესაზღვრება მათი მოლოდინი.

რატომ?

ამ კითხვას მიტოვებული სახლის პატრონები არ უპასუხებენ. ახლა ქალაქელებმა იყიდეს სოფელში ცოტა-ვრები.

ნეტავ როგორ სახლობენ ცოლიანაურელები და ცუცხვლელები, ოძისელები და ცუწყალიელები. მაინც რით შეგვეცრობენ ქალაქელებს. რით გადაცვიღებენ: ებისაიბით თუ უშუალობით? სავაჭრო ობიექტების ცუდი მომარაგებით, თუ ტრანსპორტის უფერო მუშაობით?

ცნობისმოყვარეობამ საჩხერის რაიონის ამ ულამაზეს სოფლებში მიგვიყვანა, რომლებსაც ადამიანის ზრუნვის კვალი ნათლად ატყვია.

ლეიბა ცუცქირიძე ცოლიანაურის სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარედ სამი წლის წინ აირჩიეს. მუშაობა გზის კეთილმოწყობით დაიწყო და ეგონა ეს გზა შემობლიური სოფლებისაკენ ერთიერ გაჭყალე მაინც მოიმარჯვებდა. რეგულარულად ამუშავდა ტრანსპორტი. ყველა სოფელი მგზავრთა მოსაცდელებით დაამშვენდა. ცენტრში საყოფაცხოვრებო მომსახურების მაღალი დონე, მოეწყო ჭირჭიხების ოთახი. მაგრამ..

დარჩენილთა მხოლოდ აღმოჩნდნენ ემიგრანტი და სხვის ხელში შევეჯერი. თუ სასოფლო საბჭოს 1268 მცხოვრებიდან არავის არ აქვს სურვილი დაეუფლოს ფოტოგრაფის, მჭედლის, მეწაღის პროფესიას, სხვა ვინ უვლება. მათ სოფლებს სხვა ვინ მოემსახურება? კიდე, რაც ასე მონდომებით გააკეთა «ულაცაო», ადგილობრივი კადრების უყოლობის გამო, ისიც ეჭვმიდ ცდება.

ცოლიანის კოლმეურნეობას 1091 წევრი ეთვლება, მაგრამ აქტიური შრომით ებმარება მხოლოდ 200-მდეა. ახალგაზრდები კომ თითზე ჩამოსათვლელნი არიან.

მიზეზი? არასრული საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ მოსწავლე ახალგაზრდობა სხვაგან საშუალო სკოლისაკენ ან რესპუბლიკის სხვადასხვა პროფტექნიკური სასწავლებლებისაკენ მიემართება და მათი შემომათი გზაც იქ გრძელდება. ამიტომაც მწვავედ იდგა ახალი სკოლის შენე-

ჯაბალ ოსიპაშვილის ცოლები

ლეიბა ცუცქირიძე სოფელ ... ქალებთან

ლეიბა ცუცქირიძე ცოლიანაურელებთან

ბლობის პრობლემა, მაგრამ ... ბის [illegible] და ... ნარეულებმა [illegible] ... დავამ ... სოფელში ... აშენებული სკოლა. ... გამიჭია ... გულსატკენი ... არის ... იმ ხომამდე დაუმოწმებდნენ, რომ ცოლიანაურელები ოძისელ... [illegible] ... ამ დღეს გრძელდებოდა დედათა სა... მოსწავლეთა ... [illegible]

ოძისში 44 კომლია, ცოლიანაურში 74 (?!), როგორც იქნა გადაწყდა: ოძისში ადგილობრივი ძალებით აშენდება არასრული საშუალო სკოლის ახალი შენობა, ხოლო სასოფლო საბჭოს ცენტრში სახალხო განათლების სამინისტროს სახსრებით აშენებულ სკოლაში საშუალო განათლებას 216 მოსწავლე დაეუფლება.

მერე... მერე კი დარჩებიან ამ სკოლის კურსდამთავრებულები მშობლიურ სოფელში?

— რომ დარჩნენ კოლმეურნეობაში მიღებული ანაზღაურება ეყოფათ? — კონტრმეკითხება გვიგებენს ცოლწყალიელი ცოლი ხაჩიძე. — ჩემი მეუღლე საჩხერის საგზაო-სამშენებლო უბანში მუშაობს, ვაჟიშვილი — ავტოსატრანსპორტო გაერთიანებაში. ოჯახიდან კოლმეურნეობაში მარტო მე ვსაქმიანობ და წელიწადში 200 მანეთზე მეტი ანაზღაურება არასდროს მიმიღია. ამის იმედით ცხოვრება შეიძლება? სოფლიდან გაქცევის მიზეზიც ეს არის, ქალაქში ცხოვრებაზე კი არც მე ვიტყოდი უარს. ზამთარში 14 კომლი ერჩებით ხოლმე და სოფელი მაინც სოფელია...

დიახ, სოფელი მაინც სოფელია, ბუნებრიობითა და სიუხვით გამორჩეული. ვასილ ხაჩიძე იმ დღეს სტუმარს არ ელოდა, მაგრამ საჯელდაკელოდ თავისი მოწეული ჭირნახულით ისეთი სუფრა გაშალა, თვალი ვაშა. 0,20 ჰექტარზე წილად მოლაღნე ბენდროს (ოჯახის შემოსავლის წყაროდ რომ ჰქვია) მისი ბიჭები 16 წლის საბა და 17 წლის ოთარი დაფუთინებენ. მშობლიური სოფლის, მიწის სიყვარულის, შრომის ფასად წელიწადში 5-6 ათასი მანეთის მიღება ბედნიერება ხომ არ არის?

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

[illegible] მამას [illegible]. მაგრამ რომ ვუყურებ, რამდენი [illegible], არ მინდა სოფელში [illegible]. — მოკრძალებით გვიზიარებს საბა.

ჯერ ახალგაზრდაა, [illegible] მაგრამ მერე [illegible] ნაგები [illegible], ნალოლიავები [illegible] უნდა [illegible] მომავალში?

[illegible]

[illegible] ბევრი რამ [illegible] სოფელს [illegible]?

[illegible]

[illegible] ნათქვამია: მამულისთვის თავდადება კი მარტო ერთჯერადი დროის ფურცელში არ უნდა [illegible]. ამ გრძნობით დამუხტული ყველა ქართველი, [illegible] თუ [illegible], [illegible] სოფელს იქით ქალაქისა და საზღვარს მიღმა [illegible] თვალით უნდა [illegible], უნდა [illegible], რომ [illegible]. დღეს ბევრი რამ აკლია სოფელსაც და ქალაქსაც, განა ამის გამო უნდა [illegible] თვალში [illegible], [illegible]. ამის გამო უნდა [illegible] სოფელი. [illegible] სიყვარული და [illegible] უნდა გადაარჩინოს.

ლეილა კოშკაძე

ადამიანი ხელოვნებით ფასობს

სწორი გზით გევლოთ

შენობაში შესვლის უმალ, საოცრად ლამაზი სამყარო აღვიქვი ირგვლივ. მიმზიდველი ხურჯინები, დახვეწილი გემოვნებით შეხამებული ნახატები კიდევ ერთხელ მარწმუნებდა იმაში, რომ ამ კედლებში აღზრდილი ახალგაზრდები უთუოდ ხელოვნების ტრფიალნი არიან.

თავდაპირველად სასწავლებლის დირექტორის კაბინეტისაკენ გავწიეთ. თბილად მიმიღო ბატონმა არჩილ კიკნაძემ. დავინტერესდი სასწავლებლის წარსულით და ვკითხე, რომელ წელს დაარსდა თბილისის თოიძის სახელობის სამხატვრო პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებელი. სასწავლებლის დაბადების თარიღი 1945 წელი ყოფილა. მისი მიზანი კი — შეენარჩუნებინათ ძველი ქართული ხელოვნების მემკვიდრეობა, — ეს იქნებოდა ხის, თაბაშირისა თუ სხვა სამხატვრო ნიმუშები.

ახალგაზრდები სასწავლებელში თხუთმეტ პროფესიას ეუფლებიან. ძირითადი ჯგუფებია — მხატვრული, ამასთან ერთად არის მხატვრულ-სამშენებლო ჯგუფებიც: პროფესიით გამოდიან მლებავები, მხატვრული მომპირკეთებლები და ა. შ. ამჟამად აქ სწავლობს 887 მოსწავლე.

მადლობა გადავუხადე ბატონ არჩილს გულთბილი საუბრისათვის და ვთხოვე შევხვედროდი რომელიმე ჯგუფს. არჩევანი გობელენზე მომუშავე გოგონებზე შევაჩერე. მათი პროფესიაა — მქსოველი.

მოსწავლეები ისე იყვნენ გართული თავიანთი საქმით, რომ ჩემი მისვლა არც შეუმჩნევიათ. თავჩარგულები დიდი მონდომებით ქსოვდნენ ხალიჩებს. ჯგუფის ხელმძღვანელებმა ალა ხმალაძემ და მანანა ლევდარიანმა და, მათვალიერებინეს გოგონების პირველი ნამუშევრები, უზადოდ, დახვეწილად მოქსოვილი ხალიჩა-ფარდაგები. ფერი ფერს სცვლიდა, ტონი-ტონს. როგორც ჯგუფის ხელმძღვანელებმა მითხრეს, ლიპარტელიანის ნამუშევარი ამჟამად გამოფენაზეა მოსკოვის სახალხო მეურნეობის პავილიონში.

— ესენი პირველკურსელები არიან, — მეუბნება ქალბატონი მანანა, — გამოფენები და ჯილდოები შემდეგ უნდა დაიმსახურონ, — ისე კი, წინა წლებში ჩვენი ჯგუფებიდან იზმირში, პოლონეთში, საფრანგეთსა და ვიეტნამში გაიგზავნა ნამუშევრები გამოფენებზე. ამ ორი წლის წინ ინდოეთშიც ვიყავით გამოფენის მონაწილენი, — სიამაყით დასძენს ქალბატონი ალა.

— სამუშაოზე განაწილება აქედან ხდება? — ვეკითხები ჯგუფის ხელმძღვანელს.

— განაწილებით სასწავლებლიდან ვგზავნით სალონებში, ფაბრიკა „ნიხლში", „სოლანში". ნამუშევრებს აბარებენ „სოლანს".

გავესაუბრე წარჩინებულ მოსწავლეს ნანა ვაჩეიშვილს:

— დავამთავრე თბილისის მე-60 სკოლა. მაშინვე მივედი თოიძის სახელობის სასწავლებელში. ბავშვობიდანვე ხატვა მიტაცებდა. თითოეული ნამუშევარი ჩემთვის საყვარელია.

ნინო გურამიშვილი გურჯაანის რაიონში სწავლობდა. გადაწყვეტილი ჰქონია გობელენების ქსოვის ხელოვნება შეესწავლა. დაბრკოლებებიც შეხვდა, მაგრამ თუ გულით იჭერ საქმეს [illegible], [illegible] არ არსებობს, — [illegible] ნინო.

[illegible] როგორც მისმა [illegible], საცხოვრებელში [illegible] მდგომარეობა, [illegible] [illegible].

[illegible] გოგონები [illegible], [illegible] ტექნიკურ ხატვას, მასალათმცოდნეობას, [illegible] ქართულ ენასა და ლიტერატურას [illegible] ახალგაზრდობის ღამის სკოლაშიც სწავლობენ.

გოგონებს შორის ხუთი დაოჯახებულია. ზოგს შვილი ჰყავს. ზოგი მომავალი დედაა.

ჯგუფში 32 მოსწავლეა. მათ სტიპენდიაც ენიშნებათ 38 მანეთის ოდენობით. გოგონები პედაგოგების — ალა ხმალაძის, მანანა ლევდარიანის, მანანა ხეჩინაძის და ნანა ჭყონიას მადლიერები არიან.

მათ ხელმძღვანელებს, ქალბატონ ალასა და ქალბატონ მანანას თბილისის სამხატვრო აკადემია აქვთ დამთავრებული. 22 წელიწადია, რაც ქალბატონი ალა აქ მუშაობს, ქალბატონი მანანა კი — მხოლოდ ექვსი წელი.

საგობელენე მასალას მოსწავლეები სასწავლებლიდან იღებენ, ხოლო ღებვა ინდივიდუალურია.

— ვცდილობთ ვასწავლოთ და წარმოვაჩინოთ ძველი ქართული კულტურა, ფარდაგები, ხალიჩები, ტრადიციული ფერი, მუქი ტონები რატომღაც დაკარგული იყო, სწორედ ამ ფერებზე დაყრდნობით ვცდილობთ ვასწავლოთ ახალგაზრდებს, — მეუბნება ქალბატონი მანანა.

— და მაინც რას ელით თავისუფალი საქართველოსაგან, — ვეკითხები ჩემს ახალ ნაცნობებს.

— დადგება დრო, როცა ამაყად ვიტყვით: ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეკუთვნის. როცა ამის თქმის უფლება გვექნება, იმასაც თამამად გავაკეთებთ, რაც ჭეშმარიტ მიზნამდე მიგვიყვანს, — მიპასუხეს მათ.

ჭეშმარიტი, წმინდა, ნათელი, სწორი გზით გევლოთ, ჩემო საყვარელო ახალგაზრდებო!

ეკატერინე ლალანიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სირცხვილი იმ გზააბნეულებს!..

მშვენიერი, კდემამოსილი, ამაღლებული... ისტორიამ დღემდე ასე მოგვიყვანა, დღემდე ასე გვიცნობს. ვინც გვიცნობს, სავსებით ლოგიკურია ეს ცნობა, ეს აღიარება! შინაურმაც და გარეშემაც კარგად იცის, საქართველოში ქალის კულტი რომ არსებობს, ისიც კარგად იცის, ეს კულტი რამაც შექმნა. შექმნა არა მხოლოდ ქართველი მამაკაცის რაინდულმა ბუნებამ, არამედ თვით ქართველმა ქალმა, მისმა, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ხასიათის ნიჭიერებამ. იმ საოცარმა თანადგომის უნარმა, რომელსაც ღირსეულად, უმწიკვლოდ და უანგაროდ უწევდა ის თავის მამას, ძმას, მეუღლეს, შვილს, ოჯახს, სამშობლოს. არ იქნება გადაჭარბებული, თუ ვიტყვით, რომ ქართველის სამშობლოსადმი სიყვარული დედიდან, ქალიდან, დედის რძიდან, დედის ხმიდან მოდის. ქალი — აღმზრდელი, ქალი — ძირი მშობლიური გრძნობების წარმოშობისა, ქალი — ამაღლებული სულის დამფუძნებელი მიწაზე, ფუძე, ძირი — ყოველგვარი სიკეთისა.

ქრისტიანული რწმენის სახეობაა სამება — მამაზეციერი, ძე ღვთისა (თავად ღვთაება), სულიწმინდა. ქართული ცეკვაც „სამაია“ ქართული ყოფიერების სულიდან ამოზრდილი სამი ყვავილი, სამი მორონინე ანგელოზია. ასე შეუფარდა ქართველმა ხალხმა თავისი ყველაზე სანუკვარი, ღვთაებრივი არსებები იმ სამს, განგებისას, „სამაია“, სიცოცხლის სუნთქვა, სულის აღზევება, სინარნარე ლაჟვარდში. სამი ქალი, სამი თაყვანსაცემი მშვენიერება. ...და, მერე, შეკრა აკაკი წერეთელმა ერის სულში აღორძინებული ეს საგანძური: ნინო, თამარი, ქეთევანი. ქართული მრწამსის, ქართული გენიის სამი ფენომენი: რწმენა, გონება, ხასიათის უდრეკელობა. ქართული ჯიშის არომატია ქართველი ქალი!

არა, არ არის არავითარი გადაჭარბება. ასე გვიცნობდნენ. იშვიათია სხვა ერში მოინახოს ის, რაც ჩვენს ერშია. მაგალითად, ქალი, სამი შვილის დედა, ოცდარვა წლის ასაკში დაქვრივებული, განსპეტაკებული, განმტკიცებული, აი ისე რობაქიძე რომ იტყოდა: „მტკიცე, ძლიერი და განმტკიცებული, განწმენდილი, გაფაქიზებული, ვით მერდინში გატარებული“...

კარგია მერე?

ეს ასეა, და კარგია თუ ცუდი,
ეს ქართულია, მხოლოდ ქართული...

დედაჩემის საყვარელიაო, — გაიგონა ინგლისში მყოფმა ქართველმა ვაჟმა თავისივე ინგლისელი მეგობრისაგან საუბარში ჩვეულებრივ ამბად თქმული და იმ წუთიდან შესძაგდა ის მეგობარი. ქართველი შვილისათვის ყველაზე დიდი უბედურებაა დედის ღალატი, რაც ინგლისელისათვის ჩვეულებრივი მოვლენაა.

კარგია მერე, ეს?

ეს ასეა და კარგია თუ ცუდი, ეს ქართულია, სხვაგან როგორ არის, რა ვიცი და, აქ ასეა. ასე გვიცნობდნენ, ასე გვიცნობენ.... ასეთი ვახსოვართ ჩვენს წინაპართა იმ მემკვიდრეებსაც, რომელთაც ბედუკუღმართობის გამო უკვე რამდენიმე საუკუნეა სხვა მიწაზე, სხვათა ქვეყანაში უხდებათ ცხოვრება. თავიდანვე ისეთი ძლიერი იყო ტრადიცია ქართველი ქალის ქართველობისა, ისეთი დიდი, უზენაესი და უწმინდესი ძალა ჰქონდა მის მადლს, რომ დღესაც ძველებურად ინახავენ თავიანთ გვარსა და ჯიშს — ქართველქალურად, ამაყად, ლამაზად და ამ უზადო მორალით, უსამშობლოობით დათრგუნვილ ქართველ კაცებს ამდიდრებენ, აბედნიერებენ, ამამაცებენ.

იქნებ არ არის ამაში არაფერი საამაყო? მაგრამ, ნუ დაგვავიწყდება, რომ ისინი ძველი მოდგმის ქართველები არიან, საკუთარ საუფლისწულო — სამშობლო მიწას მონატრებული ქართველები, ზღაპარივით რომ უამბობენ უცნობსა და ნაცნობს თავიანთ უწმინდეს და ულამაზეს სამშობლოზე. წინაპართაგან გადმოცემით ასეთი დარჩა მათ შეგნებაში საქართველო — სუფთა და მშვენიერი.

თურქეთში მცხოვრები ქართველებისათვის, საქართველო სალოცავ ქვეყნად რომ გახდომიათ, ჩვენებური ქალები კი თავიანთ დედების მოდგმად რომ დაუგულვებიათ, დედა არავის შეუგინებია, მაგრამ ტურისტის სახელს ამოფარებულმა რამდენიმე ჩვენებურმა თავად შეიგინა, თურმე, თავი...

გული გვატკინეს... არა, ასეთ საქციელს ერთსაც ვერ ვაპატიებთ...

ახლა ყველა ნორმალურად მოაზროვნე ჩვენი ქალი თუ კაცი ერის შერცხვენას ისე არ განიცდის, როგორც იმ აუტანელ ტკივილს, რომელიც სამშობლოს მოწყვეტილ ძმებს მიაყენეს ამ გზაარეულებმა... რატომ? გამართლება არა აქვს შემარცხვენლის საქციელს... რამდენი ხანია ცუდი ხმა არ მოგვსვლია მაგ მხარიდან, რამდენი ხანია მშვიდობა სუფევს საქართველოს სამხრეთით... და ახლა, რა ავადობა შეგვყრია, როგორ დავუჭერით გული იმ ნამდვილად ქართულად შენახულთ. რა უცხო ქვეყნის დათვალიერება მოგვინდა მაშინ, როცა იმდენის გადახურდავების საშუალებას არ გვაძლევენ, რამდენიც გვინდა?..

მაგრამ ამ ბოლო დროს სხვა რამეც ირკვევა, იმ გრძელ გზას ქართველებზე მეტად სხვა ხალხიც გასდგომია და, თურმე, თავს ქართველებად ასაღებენ...

რა დაგმართნიათო, — თავში ხელს ირტყამენ ჩვენი წინაპრების წმინდანად შემორჩენილი მემკვიდრეები, — თავს უშველეთ და თავს მიხედეთ ქართველებო, ნუთუ ჩვენი სათაყვანებელი სამშობლოდან მოსულანო ესენი? — შემოგვძახეს იქიდან, გაღმიდან.

ჩვენ კი აქედან ვუპასუხებთ, ჩვენდა სამწუხაროდ, საქართველოში სხვადასხვა ეროვნება ცხოვრობს, ბევრმა ქართულიც იცის და თავს ქართველად ასაღებს.

სირცხვილი [illegible] გზააბნეულებს! მაგრამ, რა იღონოს ერმა, ამდენი „გაქართველებული“ ეროვნების გადამკიდემ?

გ. ბიბინეიშვილი

დიდი დედა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

საღამო ხანს ხალხმრავლობა იყო შუახევის რაიონის ახალდაბის სასოფლო კლუბში. ვინ რით იყო გართული და ვინ რით. გვეუხერხულა კიდეც მათთვის ხელის შეშლა. ერთ მათგანს, გურამი რომ ერქვა, სოფლის ხანდაზმულ ადამიანებზე ჩამოვუგდეთ სიტყვა.

— ასეთები გვყვანან, — გვითხრა მან და მეჯიდ დავითაძე და ახმედ ზოიძე დაგვისახელა. მერე ცოტა ჩაფიქრდა, სახე გაუნათდა და ხმამაღლა წამოიძახა: ქალბატონი გულიხანი! დღეს ჩვენს სოფელში მასზე ხანდაზმული არავინ არის.

— რამდენი წლისაა?

— 1885 წელს არის დაბადებული.

— თავს ჯანმრთელად გრძნობს?

— როგორ არა, შინ, როცა შვილიშვილების ამარად რჩება, მზარეულობს კიდეც, — გვიამბობდა გურამი და კმაყოფილების განცდა ეუფლებოდა.

— ჰოდა, სწორედ მასთან შეხვედრა გვინდა. შორს ცხოვრობს აქედან?

— არა, სულ ახლოს. აი იქ, ორსართულიანი ქვითკირის სახლი რომ მოჩანს. თუ გნებავთ, გამოგყვებით.

5 წუთის შემდეგ გულიხანის კარმიდამოში ვიყავით. ყველაზე უმცროსმა შვილიშვილმა აბესალომმა სახლში მიგვიპატიჟა.

— მე და გულიხან ნენეი ვართ მარტო! — გვითრხა დარცხვენით.

—სად არის ქალბატონი გულიხანი?

— მეზობელ ოთახში, ჩემს დისშვილს აძინებს.

სიტყვა დამთავრებული არ ჰქონდა ბიჭს, შვილთაშვილითურთ ოთახში შემობრძანდა საშუალო ტანის, მხრებში ოდნავ მოხრილი, დაღლილი სახის მოხუცი ქალი.

—ეს გულიხან ნენეა გახლავთ, — გაგვაცნო იგი აბესალომმა. მერე ჩვენი თავი წარუდგინა. — რედაქციიდან არიან, სურათი უნდა გადაგიღონ და წერილი დაწერონო.

— რაღა დროს ჩემი სურათის გადაღებაა, დავბერდი ქალი და ეს არის, ისე კი, კარგი იქნებოდა ჩემი ყმაწვილქალობის სურათი რომ მქონოდა, — სევდანარევი ხმით თქვა და ჩვენს გვერდით ჩამოჯდა.

— ჯანმრთელობაზე როგორ ხართ?

— რა მიჭირს, კი ვარ და არ ვითვლი დღეს დღეზე. გამოგიტყდებით და წუთისოფელი წუთიაო რომ იტყვიან, მართალი ყოფილა. ისე გაქრა 105 წელიწადი, თითქოს 105 დღე ყოფილიყოს. ისე, უნდა გითხრათ, ტკივილებს არ ვუჩივი, მუხლი მერჩის და გული არ ბერდება. რაც შემიძლია ვებრძვი საკუთარ თავს, ზოგჯერ საქონელსაც ვუვლი.

— მაგი რა არის, ნემსში ძაფს აგებს, კერავს, ქსოვს, — შეაწყვეტინა დიდ ნენეს სიტყვა აბესალომმა.

— მაცალე შვილო, რა საჭიროა ეგეთები — დატუქსა ბადიში.

— თქვენი ბავშვობიდან ხომ ვერ გაიხსენებთ რამეს?

— კი, როგორ არა, მაგრამ წლები მახსოვრობიდან შლიან თანდათან ყველაფერს. აქ, ახალდაბაში ფიდოს და აქიფ ზოიძეების ოჯახში დავიბადე და გავიზარდე. ფუფუნება არ გვქონია. იმ ხანებში, როგორც ყველას, ჩვენც გვიჭირდა. მძიმე შრომის ფასად გაგვქონდა თავი. მალე ოჯახში წამოიზარდნენ ჩემი ძმები, წაეშველნენ მშობლებს და სული მოვითქვით. სწავლა-განათლება არა მაქვს. სად იყო მაშინ სკოლა, ასეთ რამეზე ფიქრიც არ შეგვეძლო. მახსოვს, ნიკოლოზი, რომ ჩამოაგდეს, მერე, რამდენიმე ხნის შემდეგ რუსის ჯარმა ჩამოიარა ხიჭაურში. მაშინ ოჯახს მოკიდებული ვიყავი. შვილებიც მყავდა და ჩემსავით ბედნიერი ქალი არ მეგულებოდა, მაგრამ ღმერთს ეცინებოდა, თურმე.

— რამდენი შვილი გყავდათ?

— ექვსი შვილი, მაგრამ იმათგან დღეს ცოცხალი არც ერთი აღარ არის. კი მყავს შვილიშვილები, შვილთაშვილები, შვილთაშვილის შვილები, მაგრამ მე დავრჩი ცალუღელა ხარივით ცაზე გამოკიდებული. წისქვილის ქვა რომაა, ის არ დატრიალებულა ჩემს თავზე. ომიანობის წლებში ქმარი გარდამეცვალა. ოჯახში ქალიც მე ვიყავი და კაციც, მაგრამ ღონე, გული, მკლავი არ მღალატობდა, შვილები დავასახლკარე, გამრავლდნენ და შეძლებულად ცხოვრობენ დღეს მათი შთამომავლები.

— ბევრი ბადიში გყავთ?

— მაგათ რა ჩამოთვლის, აბესალომმა იცის მაგი ყველაფერი.

—გულიხან ნენეს 60 ბადიში ჰყავს. სულ ოთხი თაობა, — გვეუბნება აბესალომი — მას ამჟამად სიბერის გარდა არაფერი არ აწუხებს. მწარეს, მლაშეს, მჟავეს იშვიათად ეტანება და ჩვენც გვიკრძალავს.

— ჰო, მართალს გეუბნებათ ბიჭი. რძისეული საკვები და ნორმალური მუშაობაა ჩემი ამდენ ხანს მაცოცხლებელი და მასულდგმულებელი. სულ მართალს გეუბნებათ აბესალომი. ნენე ჩაფიქრდა. რაზე? ვინ იცის! მერე ნაწილ-ნაწილ გვიამბობდა 105 წლის გულიხან თავდგირიძე შრომით, სიმწრით და სევდით გავლილ წლებზე. ხან ბადიშისშვილს ეფერებოდა, ხან ტრაგიკულად დაღუპული ბადიშის სურათს მიაპყრობდა მზერას და სინანულით ამბობდა: ნენეი, შვილო, შენს ბიჭებს ქორწილს გადაუხდის და მერე...

გვიანობამდე ვესაუბრეთ წელთა სიმრავლით მხრებდამძიმებულ ქალბატონ გულიხანს და დავრწმუნდით: გულიხანი ის დიდი დედაა, რომელსაც ჭირსა შიგან გამაგრება ისე შეუძლია, ვითარცა ქვითკირსა.

ზურაბ ზოიძე,
შუახევის რაიონული გაზეთის „დროშის“ რედაქტორის მოადგილე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„ქარვის ქალბატონი"

ლიტვის მოვლენები მსოფლიოს ყურადღების ცენტრშია. ყოველ დღეს ახალი ცნობები მოაქვს იმის შესახებ, თუ როგორ იბრძვიან ლიტველები თავიანთი დამოუკიდებლობისათვის. რა თქმა უნდა, მათი ეს მოძრაობა წარმოუდგენელია პრემიერ-მინისტრ კაზიმირა პრუნსკენეს გარეშე. იგი დღევანდელ პროცესებს წარმართავს აზომილად. გააზრებულად, ალღოიანად, ქვეყნის მთელი შესაძლებლობებისა და მომავალი პერსპექტივების გათვალისწინებით. მას მსოფლიოს დიპლომატებმა „ქარვის ქალბატონი" უწოდეს. ქარვა ლიტვის სიამაყეა, კეთილშობილი ქვაა, ქარვაში თვითონ ლიტვაა განსახიერებული — მისი სილამაზე, სული, მიმზიდველობა და შეუვალი სიმტკიცე... მაღალი შეფასებაა ქარვასთან შედარება! სწორედ ასეთი გახლავთ კაზიმირა პრუნსკენე — მიმზიდველი, მტკიცე. ამასთანავე. აქვს უსაზღვრო ენერგია, დიდი განათლება და ნათელი აზროვნება, რომ იტყვიან, „კაცური ჭკუის" ქალბატონია.

იგი დაიბადა მეტყევის ოჯახში. ლიტვის ტყეები ხომ ულამაზესია! აქ მამას რამდენიმე ჰექტარი სამფლობელო ჰქონდა. და დარბოდა ბავშვი სუფთა ჰაერზე. ნაძვებისა და შერეულ ფოთლოვანთა ძირას, საცა მზე მონატრებულად იხედებოდა და იმალებოდა, საცა თავს ზემოთ მხოლოდ ალაგ-ალაგ ცისფერდებოდა ცა, და მთვარიან ღამეში გზას ვერ ანათებდა მთვარე — ღამის გუშაგი... გოგონას ეშინოდა მგლისა და როცა ფაჩუნი მოესმებოდა, გულგახეთქილი ანებებდა თავს ყოლოსა და კენკრის კრეფას. ბევრჯერ ავსილ კალათასაც მიატოვებდა და გარბოდა იქითკენ, სადაც მაგარი, ნაძვის სუნით სავსე ძელური სახლი ეგულებოდა. იგი მესამე შვილი იყო დედისა, ყველაზე ნაბოლარა და საყვარელი, რომელიც მის კალთაში იძინებდა და ზღაპრებით ნებივრობდა...

და აი, გახდა ექვსი წლისა. უკვე კარგად იცოდა წერა-კითხვა ლიტვურ და რუსულ ენებზე. სკოლაში თავიდანვე მეორე კლასში დასვეს, მაშინვე ყველას გაუსწრო სწავლაში. სკოლა შვიდი კილომეტრით იყო დაშორებული სახლიდან. მიდიოდა ტყის გავლით და ეშინოდა, მოულოდნელად მხეცი არ შემეფეთოსო. უყვარდა კოხტად ჩაცმა. თავისთვის მშვენივრად იკერავდა და იქსოვდა.

სკოლა ხუთებზე დაამთავრა და უმაღლესი ეკონომიკური განათლება

ქალბატონი კაზიმირა შვილთან და შვილიშვილებთან

მიიღო. შემდეგ ვილნიუსის უნივერსიტეტის ლექტორი გახდა, ასწავლიდა სტუდენტებს, მოიპოვა დოქტორის ხარისხი, პროფესორობა. იყო სოფლის მეურნეობის ეკონომიკის ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე, სოფლის მეურნეობის მუშაკთა კვალიფიკაციის ამაღლების ინსტიტუტის დირექტორი.

თავისუფლებისაკენ სწრაფვას და

ქვეყნის დამოუკიდებლობის სურვილს ახალგაზრდობიდანვე ამღავნებდა, გარდაქმნის პროცესში აქტიურად ჩაება და დამსახურებულად აირჩიეს რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ.

11 მარტის ამბების შემდეგ პრემიერ-მინისტრი გახდა. დღეღამეში 3 საათი სძინავს. მისთვის დიდი ბედნიერებაა, თუ მანქანით ან თვითმფრინავით მგზავრობს, მაშინ გამოძინებას ახერხებს. საერთოდ უყვარს, როცა თავად მართავს მანქანას, მაშინ მარტო რჩება თავისთავთან და უკეთ ფიქრობს... ქალბატონ კაზიმირას ჰობია სამზარეულოში კერძების დამზადება. კარგი კულინარია და უყვარს ნამცხვრების ცხობა. იგი ნამდვილი ქალია — ოჯახში მოფუსფუსე, წესრიგის მოყვარული და სამ შვილზე გადამკვდარი დედა. მეუღლეს დაშორდა და სულ ახლახანს მეორედ დაქორწინდა. შვილებთან ურთიერთობაში იგი დედაც არის და მეგობარიც. უფროსმა ქალიშვილმა რასამ ასპირანტურა დაამთავრა. ვაუმა საინჟინრო-სამშენებლო ინსტიტუტში ისწავლა, ჯარი მოიარა, მერე საცხოვრებლად სოფელი აირჩია და იქ მუშაობს. ჰყავს გოგონა. უმცროსმა ქალიშვილმა დეივიტამ საშუალო სკოლა დაამთავრა. თავისუფლად ლაპარაკობს გერმანულად, სწავლის გაგრძელებას გერმანიაში აპირებს, აინტერესებს სოციოლოგია და პოლიტოლოგია.

ქალბატონი კაზიმირა წონასწორობიდან არასოდეს გამოდის. მისი იარაღია სიმშვიდე და ღიმილი. არ უყვარს უიმედობა და წუწუნი, უარის თქმა გასაკეთებელ საქმეზე. ყოველთვის ამბობს: გავაკეთებთ, შევძლებთ. და ასეც ხდება...

რამდენიმე წელიწადია შვებულებით არ უსარგებლია, ამის საშუალება არა აქვს. ისე, თუ ჰკითხავთ, გიპასუხებთ; დასასვენებლად აირჩევდა ტყეს, იმ სახლს, სადაც დაიბადა.

მძიმე სამუშაო მას ქალის შესაფერისად არ მიაჩნია, მაგალითად, კოსმონავტობა ან მშენებლობა. ყოველთვის ამბობს, რომ ქალის უპირველესი მოვალეობა არის ოჯახისა და შვილების მოვლა. მაგრამ თუ ქალს სურს და მის შვილებსაც ემაყებათ დედა პრესტიჟულ სამუშაოზე იყოს, მაშინ ქალმა უნდა იმუშაოს.

ერთმა დასავლელმა მეცნიერმა პრუნსკიენე ჟანა დარკს შეადარა. ქალბატონ კაზიმირას ეს გმირი ბავშვობიდან უყვარს. მაგრამ, ლიტველებს უფრო მოსწონთ, როცა მათ პრემიერ-მინისტრს მარგარეტ ტეტჩერს ადარებენ.

ლია კაკაბაძე

დალი გოგეშვილი-იოდიშიენე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტს მე-4 კურსის სტუდენტი იყო, როცა მოსწყდა მშობლიურ მხარეს და ლიტვაში გაჰყვა თავის საბედოს. მაგრამ სამშობლოს უსაზღვროდ მოყვარულმა ქალმა ვერ დაივიწყა მზიური საქართველო და გადაწყვიტა მთელი თავისი სიცოცხლე, შემოქმედებითი მოღვაწეობა ლიტვა-საქართველოს კულტურული ურთიერთობების განვითარებისათვის, ამ ორი ქვეყნის სულიერი მეგობრობისათვის მოეხმარა: ახალგაზრდა ქალმა თერთმეტ თვეში შეისწავლა ლიტვური ენა და უზადოდ, მაღალ პროფესიულ დონეზე მიჰყავდა რადიოგადამცემები ლიტვურად. ქალბატონმა დალიმ მოჰკიდა ხელი მთარგმნელობით მუშაობასაც. მან ქართულიდან თარგმნა გურამ ფანჯიკიძის რომანი „მეშვიდე ცა“. ამას მოჰყვა ცნობილი ქართველი მწერლების გურამ დოჩანაშვილის, ოტია იოსელიანის, სერგო კლდიაშვილისა და სხვათა ნაწარმოებები (სულ 39 ავტორი). ამ თარგმანებმა ლიტველი მკითხველების დიდი მოწონება დაიმსახურა.

თავისი დაუღალავი შრომით რადიოში თუ ჟურნალ-გაზეთებში ქალბატონმა დალიმ მალე გაითქვა სახელი და საქართველოს პოპულარიზაციისათვის დაიმსახურა კიდეც ლიტვის რადიოპროგრამების პრიზი „საბჭოთა საქართველოში სამოგზაუროდ“.

„ივერია“ ლიტვაში

ჯერ კიდევ 1971-1972 წლებში ლიტვაში, ქალაქ ვილნიუსში მცხოვრებ დალი გოგეშვილის სახლში ჩაეყარა საფუძველი ლიტვა-საქართველოს კულტურულ ცენტრს. ლიტვური პოეზიის გაზაფხულში მონაწილეობა მიიღეს დალის ინიციატივით მოწვეულმა ქართველმა მწერლებმა — არჩილ სულაკაურმა, ჯანსულ ჩარკვიანმა, მორის ფოცხიშვილმა...

— დღეისათვის ჩვენი კონტაქტები კიდევ უფრო გაიზარდა, — აღნიშნავს ქალბატონი დალი. — ლიტვის ხშირი სტუმარია ქალბატონი ლიანა ისაკაძე. სხვადასხვა დროს სტუმრად სწვევიან მას ნოდარ ანდღულაძე, ზურაბ სოტკილავა, თვითმოქმედი კოლექტივები. ლიტველების დიდი ინტერესი და აღფრთოვანება გამოიწვია მიხეილ თუმანიშვილის თეატრის სტუმრობამაც. დიდი წარმატებით ჩაუვლია ქართული თეატრის სპექტაკლებს გოგი ქავთარაძისა და გიზო ჟორდანიას რეჟისორობით. რა თქმა უნდა, ვილნიუსში მცხოვრები ქართველებისათვის თვისტომთა სტუმრობა ყოველთვის დიდი სიხარულის მომგვრელი იყო.

ლიტვა-საქართველოს შორის მჭიდრო ურთიერთობის დამყარებაში დიდი წვლილი მიუძღვის ფოტოჟუ-

დალი გოგეშვილი-იოდიშიენე

რნალისტს ალგიმანტას ყიყიუნასს, რომელიც მრავალი წლის განმავლობაში მუშაობდა ამ თემაზე და მთელი კართოტეკა შექმნა ვილნიუსში სტუმრად მყოფი ქართველებისა, რასაც, ალბათ, მალე ვიხილავთ ბატონ ალგიმანტასის წიგნში „ქართველები ვილნიუსში“.

თბილისის 1989 წლის 9 აპრილის ტრაგედიამ შესძრა ლიტველ ქართველთა გულებიც, რის შედეგადაც ვილნიუსში მცხოვრებმა 38-მა ქართველმა შექმნა სათვისტომო — „ივერია“. მას სათავეში ჩაუდგა და მისი პრეზიდენტი გახდა დალი გოგეშვილი. თვითონ ქალბატონი დალი სათვისტომოს დაარსების შესახებ ამბობს: „მისი შექმნა გამოიწვია ჩვენი გოგონებისა და დედების მიმართ მოწყობილმა იმ გენოციდმა, რომელმაც არა მარტო ლიტველები, არამედ მთელი მსოფლიო აღაშფოთა“.

აღსანიშნავია ისიც, რომ აპრილის იმ საშინელ დღეს დაღუპულ ქართველთა ხსოვნის უკვდავსაყოფად ვილნიუსელმა ქართველებმა ზურაბ ჯავახიშვილმა, სერგო ამირგულაშვილმა და პირადად ქალბატონმა დალიმ საკუთარი ხელით შეკერეს საქართველოს სამფეროვანი დროშა, რომელიც ვილნიუსის კათედრალურ ტაძარში მონსინიორ კაზიმიერას ვალიდაუსკასმა აკურთხა.

9 აპრილის ტრაგედიის სიმწარემ შეამჭიდროვა ვილნიუსელი ქართველობა, რომლებმაც ლიტველ ხალხთან ერთად დაიწყეს ბრძოლა ეროვნული დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად, რადგანაც ლიტველებს მათ საქართველოს ერთ-ერთ ახლო მეგობრებად მიაჩნიათ.

ლიტვა-საქართველოს კულტურულ დაახლოებაში, ამ ორი ქვეყნის ხალხთა მეგობრობაში ხედავენ უმთავრეს ამოცანას სათვისტომოს ქართველები. დღეისათვის უმაღლეს წერტილს მიაღწია ამ კულტურულმა ურთიერთობებმა: მთავრობასთან სპეციალურად შეიქმნა მცირერიცხოვანი ერების წარმომადგენელთა დეპარტამენტი, რომელშიც გაერთიანდნენ ვილნიუსის ტერიტორიაზე მცხოვრები საქართველოს, უკრაინის, ისრაელის, მოლდავეთის, ესტონეთის, ლატვიის წარმომადგენლობები. ისინი მხარს უჭერენ ლიტველი ხალხის მისწრაფებას ეროვნული დამოუკიდებლობისაკენ — „საიუდისის“ — სახალხო მოძრაობას.

ხოლო თვითონ ქალბატონი დალი, ქართველთა სათვისტომოს პრეზიდენტი, ამ წამოწყებაში ხედავს დამოუკიდებელი საქართველოს საელჩოს ჩანასახს.

თამარ ნინიძე

ფუძეობა ანუ ვინ არის დამნაშავე?

ერთ სოფელში ათასი გაუთხოვარი ქალიშვილია.

„სოფლის ცხოვრება“, „ფუძე“

ათასი კაცის დანაკლისია
გაუთხოვარი ათასი ქალი!
ქართვლის დედებო, დაგვიწყებიათ
ბედი ქართვლისა და თქვენი ვალი.
გაუხარდება მტერსა და ორგულს,
დაუბნელდება მოყვარეს თვალი!
ვის დარჩეს ჩვენი მიწა და წყალი? —
მაღლით დაგცქერის თამარი მწყრალი.
ფუძეს აგებდა, — არა მსმენია,
ფუძეს ანგრევდეს ქართველი ქალი!
სხვას მოგახსენებთ! — მესმა სიტყვა ბჭეთა მაღალთა:
ჩვენს მისწრაფებას გულგრილობა კაცთა დაღავდა...
ვის დავაბრალოთ, ხრიოკ ველზე თუ ნერგი გახმა?
ვინც ქალებს აქეთ ედავება,
ვედავოთ გალმა:
თუ კაცმა ქალი არ ითხოვა,
რაღა ქნას ქალმა?

აკაკი ბელოვანი

ფიქრია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვუძღვნი ადადა არაბულს

მოთხრობა

მხატვარი კარლო ფაჩულია

ჰოდა, რას გიყვებოდი... აივნიდანვე ჩამოგვეგება-მეთქი ფიქრია დაგვიანებულ სტუმრებს. უცებ ჩამოირბინა იმსიმაღლე კიბე, გაშალა ბოჩოლას ლაბაბივით რბილი და ნაზი ხელები და წამოვიდა ჩვენკენ.

მოდის... არა, კი არ მოდის, მოირწევა სანთლის ალივით ნაზად და მსუბუქად, თვალებში შაბიამანი ჩასდგომია და კეფაზე შემოდგომის მუქწაბლისფერი ფოთლები აუგორგლია...

შევდექით, უცებ წელკავიანებივით გავშეშდით. ჯერ გადავხედეთ ერთმანეთს, მერე მივაჩერდით გაოცებით. იგრძნო, ნამდვილად იგრძნო, რომ უცებ მოგვჭრა თვალი ჩვენს გვერდით გაზრდილის აქამდე შეუმჩნეველმა სილამაზემ.

დაბნეული ბავშვივით გაგვიღიმა, საყვარლად. — წამოდით, ბიჭებო, რა შუა გზაში გაჩერდით, განა ლომები მიბია კარზეო?

გავყევით უხმოდ, დამორცხვებულები, აწრიალებულები, აწითლებულები. დაბადების დღისათვის ნაყიდ საჩუქრებს უაზროდ ვსრესდით ოფლიან ხელისგულებში და მისართმევად გამბედაობა აღარ გვყოფნიდა...

* * *

კარგა ხნის დაწყებული იყო პურობა. ოთახში უთავბოლო ყაყანი და პაპიროსის ბოლი იდგა. შემთვრალ თამადას ლაპარაკის სალერღელი აშლოდა, ხოლო სუფრის რომელიღაც კუთხიდან გულიანი ხარხარი აღწევდა ჩვენამდე. მოკლედ, ქართული ლხინის წესი დარღვეულიყო და ახლა ყველა თავისებურად ცდილობდა გართობას.

ფიქრია სამზარეულოსა და სასტუმრო ოთახს შორის მიდი-მოდიოდა და თუმცა, საქმე აღარაფერი ჰქონდა, მაინც ფუსფუსებდა: ხან ქაღალდის ხელსახოცებს გამოუცვლიდა სტუმრებს, ხანაც რომელიმე გაციებულ კერძს წაეტანებოდა შესაცხელებლად, რომელსაც აღარავინ მიირთმევდა იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ უკვე საკმაოდ დანაყრებულიყვნენ.

იდგა ერთი ძახილი და პატიჟი, მოდი, ფიქრი, აღარაფერი გვინდა, ჩამოგვიჯექი ცოტა ხანით!

— ახლავე, ახლავეო! — პასუხობდა ფიქრია და მაინც „საქმობდა“ გაუთავებლად.

...სადღაც დამეკარგა ჩემი მშვენიერი მასპინძელი, წელან ხელებგაშლილი რომ დაგვხვდა კარებთან მე და ბერდიას და საოცარი ნათელი მოგვაგება. ახლა მხოლოდ ლამაზი თოჯინა ტრიალებდა ციბრუტივით და ცდილობდა ჩიტის რძეც არ მოკლებოდა ისედაც სანოვაგის სიმძიმით წელში გაზნექილ სუფრას. ნეტავ რა ძალა გაუნათებდა თვალებს ჩემს ცქრიალა დიასახლისს წელანდელივით?

ფიქრებში წასულმა ვეღარც კი შევნიშნე, როგორ დავლიე ორი განსხვავებული სასმისით „ჯარიმა დაგვიანებულთათვის“.

დავლიე და მომაწოდეს...

მაინც არ აეწყო მხიარულება.

თან ჩემს წინ ვიღაც თბილისელები ისხდნენ: ჩაჟამებულები, მოქუშულები.

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაც მოვედი, ერთხელ არ გაუღიმიათ, ერთი სადღეგრძელო არ უთქვამთ. თითქოს ქართველებსაც არ ჰგავდნენ, ისე შორს იყვნენ სუფრის ორომტრიალისაგან: ოროთქლადენილი ხინკლისა და ყაყანის, მწვადებისა და ყანწების, ხვევნა-კოცნისა და შენი-ჭირიმე — შენ გენაცვალესაგან... ხანდახან პაპიროსს თუ გააბოლებდნენ, ეგ იყო და ეგ. ისე ერთი მაინც, ნაპირში მჯდომი, თვალებით ჭამდა ფიქრიას.

უკვე უაზრობა გახდა მთვრალებთან ჯდომა. გაბოლილ, ჩახუთულ ოთახში მყოფს თავი სადღაც უცხო სამყაროში მეგონა. გაპარვა დავაპირე.

დერეფანში გასულმა ვიღაც ახმახი დავლანდე, რომელიც ორად მოკეცილი შემოდიოდა აშკარად საშუალო კაცისათვის გათვალისწინებულ კარში.

— ადადავ! — გულწრფელად გამიხარდა თანშეზრდილის დანახვა.

რა გაპარვა, რის გაპარვა! სადაც ადადა მეგულებოდა, იქიდან ფეხს რაღა მომაცვლევინებდა!

ისევ ოთახში შემოვბრუნდი.

ფიქრია ნამტირალევი ბავშვივით ფართოდ გახელილი თვალებით, გაოცებითა და სიხარულით მისჩერებოდა ბიჭს და მორიგი შეცხელებული კერძი, მოულოდნელობისაგან ხელში შერჩენილი, ნაზ თითებს ულვთოდ უწვავდა.

მერე სუფრაზეც შენიშნეს მოსული. თამადამ როგორც იქნა, მოუყარა დაფანტულ სიტყვებს თავი და დაგვიანებულს „ჯარიმა“ მიაწოდა თიხის ჯამით.

პირველი ფიქრიას დღეგრძელობისა დაალევინეს, მეორე — საქართველოსი, მესამე — კიდევ რაღაცისა.

ამასობაში იქვე გვერდით მდგომმა სამუკამ მიხეილმა რაღაც გადაუჩურჩულა და თვალით ერთ-ერთ „მოყამულზე“ ანიშნა.

ადადამ ბოლო სასმისიც გამოცალა და,

— აბა, ალავერდი შენთან ვარ, ქალაქელო! — გასძახა სუფრის ბოლოში მჯდომს. სანამ ღვინო გულგასახარად რაკრაკებდა სასმისში, „მოყამული“ ყველასგან მოულოდნელად, ჩუმად, მალვით გავიდა გარეთ.

მოიხედა ადადამ:

— ჰაი, ტიალი, გაპარულაო!— უფრო თავის თავს ჩაულაპარაკა, რაღაც უცნაურის მომლოდინე დაძაბულ სახეებს გულიანად გაუღიმა და თავად მიიყუდა თასი.

— აბა, — ბა-ბაი-მე! რა კა ღვინოი ას! არ დაგვილევა, ქალაქელო? — ახლა მეორეს დაადგა თვალი და ჯამი ხელახლა გაუწოდა ასავსებად თამადას, რომელიც ამაოდ ცდილობდა ღვინისაგან მინაბული თვალების ფართოდ გახელას და უნებურად სიცილს იწვევდა მნახველებში.

— მე არ ვსვამ, ბატონო, უნდა მაპატიოთ!— უმწეოდ გადაიჯვარედინა ხელები მკერდზე მეორე სტუმარმა.

მსოფლიოს გამოჩენილი ქალები

ინგლისის ცნობილი დედოფალი ელისაბედი დაიბადა 1533 წლის 7 ოქტომბერს. ტახტზე ავიდა 1558 წელს, მარი ტიუდორის გარდაცვალების შემდეგ. ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში გერმანელი პუბლიცისტი ი. შერი შენიშნავდა, რომ „ელისაბედი ყველა ინგლისელის სათაყვანებელი კერპი იყო“. ამიტომაცაა, რომ ინგლისურ ისტორიოგრაფიაში ფართოდ ინერგება ელისაბედის კულტი.

ელისაბედის თაყვანისმცემელი ისტორიკოსები, ბუნებრივია, სერიოზულად აზვიადებდნენ მისი მეფობის დადებით მხარეებს. მათ განსაკუთრებით მოსწონდათ ელისაბედის უშეღავათო ბრძოლა ესპანეთისა და ქვეყნის შიდა რეაქციული ძალების წინააღმდეგ, რომლებიც ხშირად ელისაბედს ესპანეთის მხარდაჭერით ან მისი წაქეზებით ებრძოდნენ. ინგლისესპანეთის მეტოქეობა იყო ბრძოლა პირველობისათვის — ვინ მეტ ტერიტორიებს ჩაიგდებდა ხელში...

ინგლის-ესპანეთის მეტოქეობის კულმინაციურ წერტილს, ცხადია, წარმოადგენდა „უძლეველი არმადის“ განადგურება 1688 წლის ივლისში, რომელსაც ხოტბა შეასხა თავის ლექსში „უძლეველი ფლოტი“ (1787 წ.) ცნობილმა გერმანელმა მწერალმა ფრიდრიხ შილერმა. ინგლისის საბოლოო განადგურების მიზნით ესპანეთის მეფემ ფილიპე I (1556-1598) შექმნა უზარმაზარი ფლოტი, რომელსაც მედიდურად უწოდა „უძლეველი არმადა“. ესპანეთის ეს განთქმული ფლოტი შედგებოდა 134 ხომალდისაგან. მაგრამ, სწორედ ივლისში ინგლისთან შეტაკებებისას 134 გემიდან სამშობლოში მხოლოდ 43 დაბრუნდა. ეს იყო ესპანეთის სერიოზული დამარცხება და მისი ძლიერების დასასრული.

ესპანეთის მმართველი წრეები და ფილიპე II ფიქრობდნენ, რომ ინგლისელი კათოლიკეები მხარს დაუჭერდნენ ესპანეთს, მაგრამ ინგლისმა ერთსულოვნად გაილაშქრა მათ წინააღმდეგ.

ელისაბედი იყო ჰენრიხ VIII (1509-1547) და ანა ბოლეინის შვილი. კათოლიკური ეკლესია კანონიერად არ სცნობდა ჰენრიხ VIII განქორწინებას პირველ ცოლთან, ეკატერინე არაგონელთან, და ელისაბედის პრეტენზია ინგლისის ტახტზე, უკანონოდ მიაჩნდა. ამის შედეგი იყო

ადადამ ის ავსებული თასი მესამე „მოყამულს“ გაუწოდა თავისი ნიჩაბა მარჯვენით, — აბა, ახალს რას გვეტყვ, სტუმაროო!

ბიჭმა უნდილად ჩამოართვა გალიცლიცებული სასმისი, ერთხანს უხერხულად ატრიალა ხელში და უცებ დაანარცხა გაბრაზებით.

მოზაიკასავით დაიხატა თიხის ნამსხვრევები წითელ იატაკზე...

კარებთან მიყუდებულ ფიქრიას ძარღვიც აღარ უთრთოდა გამტკნარებულ სახეზე.

— აბა, იქავ მე დავლევ შენ ალავერდისას და მემრ მიფრთხილდ, ქალაქელოო!— დაიქადნა და ახალ თასს წაეტანა ადადა ასავსებად.

ბიჭი ლობეში გაჩხერილ ტყემალივით უხეიროდ გაშეშებულიყო ოთახის შუაგულში და თვალები ბირკებივით მიეწებებინა უცნაური ახმახისათვის, რომელიც ნელა და გულიანად სვამდა თითქმის მოსვლის პირველი წუთებიდან და მაინც არ თვრებოდა...

მერე ბაძიანთ ეზოსკენ გავედით ყველანი და კარგად აღარ მახსოვს, რა მოხდა...

* * *

...მსიამოვნებდა მოწმენდილი ცა და სოფელში ჩამომდგარი სიჩუმე. მივდიოდი ნელა, სვენებ-სვენებით. მეორე დილისთვის სამუშაოზე წასვლას მაინც არ ვაპირებდი და არსად მეჩქარებოდა. კაცმა რომ თქვას, რას ვიმუშავებდი ჩხუბში ამოვარდნილი თითითა და კაი სამ ადგილას გატეხილი თავით.

...ორღობიდან ორნი გამოვიდნენ, ხელიხელჩაკიდებულები. მაღალი არშინიანი ნაბიჯით მოლაჯუნებდა. მეორე — პატარა, მიხაკის ღეროსავით წერწეტა და სუსტი. თითქმის სირბილით მოჰყვებოდა.

— ადადავ! — ველარ შეიკავა თავი მოზღვავებულმა სიხარულმა და ჩემდაუნებურად გავძახე მიმავალს.

მოიხედეს.

ბიჭმა კრუხის მზრუნველობით ჩამოხედა გოგოს ზემოდან და თვალი ჩამიკრა ონავრულად.

დაიმორცხვა ფიქრიამ. ჩამოღვენთილი მხრები აიწურა და კვლავ დაბნეული ბავშვივით გამიღიმა, საყვარლად.

— აი, შე ეშმაკო-მეთქი! — ერთი კი გავძახე და გამექცნენ.

მირბოდნენ და უკან ჩემი ძახილ-ხარხარი მისდევდათ:

— ფიქრიოოოოოო!..

— ადადაააააავ!..

ლელი არაგული

ელისაბედი

ის მრავალრიცხოვანი შეთქმულებები, რასაც ელისაბედის წინააღმდეგ აწყობდნენ რომის კურია და მისი ერთგული შვილები — იეზუიტები და ესპანეთის მონარქია. ელისაბედმა ბოლო მოუღო ფეოდალურ შინააშლილობას, შუღლს ქვეყნის შიგნით და შექმნა ძლიერი ცენტრალიზებული სახელმწიფო, რომელიც აქტიურ საგარეო პოლიტიკას ახორციელებდა. ესპანეთის შევიწროვება კოლონიებში „უძლეველი არმადის“ განადგურების ლოგიკური შედეგი იყო. ელისაბედის მეფობის დროს შუა საუკუნეების ინგლისმა თავისი ძლიერების ზენიტს მიაღწია.

ფრანგული აბსოლუტიზმის მსგავსად ინგლისურმა აბსოლუტიზმმა თავისი განვითარების ორი ეტაპი განვლო. თუ XVI საუკუნის 60-80-იანი წლები აბსოლუტიზმის აყვავების ხანად მიაჩნიათ, 90-იან წლებიდან, პირიქით, თავს იჩენს აბსოლუტიზმის კრიზისის პირველი სიმპტომები. ახალი თავადაზნაურობა და ბურჟუაზია მეტ თავისუფლებას მოითხოვენ. მათ აღარ აკმაყოფილებთ აბსოლუტური მონარქიის მფარველობა. მათ შორის ჩნდება კონფლიქტის ნიშნები. ბურჟუაზია დამოუკიდებლობას ესწრაფვის. კონფლიქტმა აბსოლუტიზმსა და ბურჟუაზიას შორის კარგად იჩინა თავი ელისაბედის ბოლო პარლამენტის დროს. ეს იყო მოახლოებული რევოლუციური ქარიშხლის პირველი სერიოზული სიმპტომები.

იმ სოციალური კონფლიქტების თაობაზე, რომლებიც ხდებოდა XVI საუკუნის მეორე ნახევარში, ელისაბედის თაყვანისმცემელი ისტორიკოსები რატომღაც დუმილს ამჯობინებენ. კ. მარქსმა „კაპიტალის“ ოცდამეოთხე თავში დამაჯერებლად უჩვენა, რომ აბსოლუტიზმის განმტკიცება და კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვების პროცესი ინგლისში მიმდინარეობდა ხალხის ექსპლუატაციის პირობებში. ჯერ კიდევ თომას მორი შენიშნავდა „ცხვარმა შეჭამა ადამიანი“. ამით იგი ხაზს უსვამდა იმ ნეგატიურ შედეგებს, რაც ნიშანდობლივია შემოღობვების, კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვების პროცესისათვის. შემოღობვების ლოგიკური შედეგი იყო გლეხების უმიწოდ დატოვება, გაბოგანოება. უმუშევართა ეს უზარმაზარი მასა, რა თქმა უნდა, მთავრობისათვის გარკვეულ საშიშროებას წარმოადგენდა და არ გამორიცხავდა უარყოფით ექსცესებს. ტიუდორები შეეცადნენ დაესაქმებინათ გაბოგანოებულთა ეს დიდი არმია, მაგრამ ამას აკეთებდნენ მეტად სასტიკი ფორმით. ამ გაბოგანოებულების წინააღმდეგ იყო მიმართული მუშათა კანონები 1530-1563 წლებში, რასაც კ. მარქსმა უწოდა „სისხლიანი კანონები ექსპროპრირებულთა წინააღმდეგ“. ასეთი იყო სინამდვილეში „ტიუდორების მამობრივი მზრუნველობა ხალხზე“. აქ აისახა სავსებით რეალური სიტუაცია.

ელისაბედი ფეოდალურ-აბსოლუტიზმის ტიპური წარმომადგენელი იყო და, ბუნებრივია, ხალხის ჭირვარამზე ზრუნვით თავს არ იწუხებდა. მისი მოღვაწეობის შეფასებისას ეს მეორე ტენდენციაც უნდა გავითვალისწინოთ, თორემ წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვერ ავცდებით მის ცალმხრივ იდეალიზაციას, რაც ნიშანდობლივია ევროპული ისტორიოგრაფიისათვის.

ელისაბედი გარდაიცვალა 1603 წლის 24 მარტს.

მერაბ კალანდაძე,
ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ისმინეთ, დედანო!

რედაქციაში წერილი მოვიდა. როგორც წერილები არ მოდის. მაგრამ ეს ერთი გამორჩეული აღმოჩნდა. დუშეთის რაიონის გრიგოლაანთკარის დაწყებითი სკოლის პედაგოგი ბაბული ენდელაძე-ქირქაშვილისა გვწერდა, როგორ აღზარდა ოთხი შვილი და უსამედო ტკივილი წამოეწია ცხოვრების ნახევარ გზაზე — დაქვრივებული. 26 წლის ქალიშვილი მოულოდნელად დაეღუპა. მერე შვილის ამ ქვეყნად მოვლენას ახალგაზრდა დედის სიცოცხლე შეეწირა...

გაიზარდა ვერი და მაკვალიძეების დამწუხრებულ ოჯახში ახალი რძალი — ლიანა მატბერაშვილი შევიდა. „მან კი არ წაშალა ხსოვნა დედის ნაფეხურები, არამედ უკვდავყო მისი სახელი. ქალი, რომელმაც გზა გაუშუქა ობოლ ბავშვების ნიჭს და განათლებული. სწორი გზით წარმართა მათი მომავალი. — წერს ქალბატონი ბაბულია. — მე პირადად ნაღვლობა არ გადამიხდია ამ ქალისათვის და ეს წერილი იყოს მადლობა. მისი მაგალითი იყოს საყურადღებო ამ ქალებისათვის, თუკი ვინმეს მოუწევს ეს მწარე ხვედრი. გამოიჩინოს სულგრძელობა და უანგარო ადამიანის იმედები. შორს იყოს ახალი ქალებისაგან ზღაპრის დედინაცვალი...“

შორიმიხმოყვარე, მართალი, პატიოსანი ქალი, კარგი შვილების დედა, ჩინებული პედაგოგი, ქირთამოყნე და გაწეტებული მასწავლებელი მადლობას უხდის თავისი შვილის მეუღლეს, თავისი შვილიშვილების გამზრდელსა და მოამაგეს.

დღეს, ახალი გარიგულებული ურთიერთობების დროს, როცა სამწუხაროდ, ზოგჯერ, მშობელი შვილს არ ინდობს და ძმა — ძმას მტრობს, ქალბატონ ბაბულიას, რომელმაც წუთისოფლის სიმწარე იგემა, შერჩა ძალა სიკეთის დაფასებისა. ეს მართლაც საინტერესო და სასიამოვნო ფაქტია, ამიტომაც მივყევი მის კვალს და მოვინახულე წერილის გმირი — თბილისის უნივერსიტეტის დოცენტი ლიანა მატბერაშვილი.

შესვლისთანავე ჩემი ყურადღება მიიპყრო ოთახისთვალი მშვენიერი გოგონას ფოტომ. სანამ ქალბატონი ლიანა რედაქციაში შემოსულ ბარათს კითხულობდა და ჩუმად იცრემლებოდა, უზარმაზარი ბიბლიოთეკის დათვალიერებაც მოვასწარი. მეზობელ ოთახში ლიანას მეუღლე — უნივერსიტეტის ფიზიკის ფაკულტეტის დოცენტი ზურაბ მაკვალიძე მუშაობდა.

— საოცარი ქალია ქალბატონი ბაბულია, — აღელვებას ვერ ფარავდა ოჯახის დიასახლისი, — მე განსაკუთრებული არაფერი გამიკეთებია. როცა ზურაბი გავიცანი და ცხოვრების მეგობრად ავირჩიე, შევეგუე იმ აზრს, რომ ამ ოჯახში ობოლი ბავშვები უნდა გამეზარდა. მათ ჩემი სითბო და სიყვარული უნდოდათ, მათ სჭიროდათ ჩემი და მომენდნენ, ახლობლად მიმიღეს, გული კარი გავიღე ბავშვებისათვის ჩვეული უშუალობით. მაშინ არაკლი სამი წლისა იყო, ბათუნა — შვიდისა. მე მათი ოთხლის პაპა ვეყავი და ისინი მთელ წელიწადს ელოდნენ ოთხლის პაპის საჩუქრებს. ჩვენ დავმეგობრდით, ხშირად დავდიოდით გამოფენებზე, თეატრში. ახლა ბათუნა ოცდაოთხი წლისაა და თავად არის დედა. ხშირად მეუბნებოდა, ბედის ისეთი დედამთილი მეყავსო. მენ რომ ბარი და სურვილი აუსრულდა, არაკლი ბიოლოგიის ფაკულტეტზე სწავლობს, დედის კვალს გაჰყვა. ფრიადოსანია, ახლახან ინგლისში იყო, ჩინებულად ფლობს ინგლისურს.

ბავშვები სიხარულით ელოდებოდნენ ძმის დაბადებას. დათო ახლა მეცხრეკლასელია. მასაც მიუზარია ბებიასთან და გოგია პაპასთან, ამაყად ამბობს, სამი ბებია და ერთი პაპა მყავსო...

ალბათ მთავარი სიყვარულია, მეც სიყვარულით შემოვედი ამ ოჯახში, თავიდანვე მქონდა შეგნებული ჩემი მოვალეობა, მუხლი ... დედა ბებიაჩემიც და დედაჩემიც სწორედ ჩემსავით ზრდიდნენ ...

ქალბატონი ბაბულიას წერილი მომწერა, სანამ ... როგორც ჩვენ ვიცნობთ, გაიოცებ, როგორც ჩვენ შვილებს. ბავშვები ხშირად ჩადიან სოფელში. იქ ქალბატონი ბაბულია მეუღლესთან ერთად დიდ მეურნეობას უძღვება ჩვეული სიმარჯვით, თან სკოლაშიც ასწავლის, ძალიან უყვართ და ემორჩილებიან. თბილისში რომ ჩამოვა და სამ შვილს მოინახულებს, ჩვენც მოგვაკითხავს ხოლმე. მიხარია, რომ შევძელი ცოტა მაინც დამეამებინა მისთვის ტკივილი.

ქალბატონი ლიანა სათუთად შენახულ სურათებს მათვალიერებინებს და, აი, რა ლამაზი იყო ირმა, — ჩურჩულით ამბობს. ალბათ არ უნდა მეუღლეს გააგონოს და გულიატკინოს.

სათაბო ალბომში სავსეა ბათუნას, არაკლის, დათოს სურათებით. ისინი ქალბატონ ლიანას შემოხვევიან. თვალები სავსე აქვთ სიკეთით, სიხარულით. ასეთ გამომეტყველებას ძალისძალად, სურათის ხათრით ვერ მიიღებ. ერთი შეხედვითაც გრძნობ, როგორი უყვართ მათ ეს მოხდენილი, მშვენიერი, კეთილი ქალბატონი, რომელიც ასეთი სიყვარულით საუბრობს საშივეზე და ეამაყება ისინი.

თითქოს აქ გასაკვირი არაფერია, თითქოს ასეც უნდა იყოს, მაგრამ ვერ, რომ არცთუ იშვიათად პირიქით ხდება ხოლმე. ამიტომ მომეწონა საოცარი სითბო, სიკეთე და სიყვარული, ლიანა მატბერაშვილისა და ზურაბ მაკვალიძის ლირსეული, ქართული ოჯახიდან, რომელიც ყველა დაბრკოლებას დაჰგვიძლევენებს.

...ოთახში კი რჩება უმწიკვლო წიგნი, მაგიდაზე გაშლილი ფოტოები და დიდი სურათი, რომლიდანაც შემკრთალი შვილის თვალებით ხვდებიან ბავშვები არმა...

ირინე კუკავა

მკითხველთა ლექსები

დედა

ბ ი ჩ ე ბ ი

(ეძღვნი 9 აპრილის ტრაგედიის მონაწილეებს)

ყვავილებით მოფენილა მიწა,
ცრემლებს ყლაპავს ქვლების
ზარი,
ქართულის დედა შემოსილა შავად,
ნაბიჯს ვერ დგამს მგლოვიარე
ქალი.
ბოლმას გულში ვეღარ იტევს,
ნაღველი
ყვავილებით აევსია კალთა,
ეს ტიტები ნაცრემლარი არის
ყოველ შვილთა, ყოველ ბავშვთა,
ქალთა.
ოქვენ ყვავილნო, ნუ შეიშრობთ
ცრემლებს
თუნდაც ნაცელი არა გქონდეთ
ჭირსა,
საქართველოვ, ფეხზე მაგრად
დადექ,
ყვავილებით და კალთა გაუწრალები
ჭირსა.

ნანა ჯლამაძე

ტრიერელი სტუმარი

[illegible]

...ვე ლამაზი ქვეყნის სანახავად: რაც ვნახე, იმან ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. ადამიანები ჯანმრთელნი გამოიყურებიან. მიმზიდველნი, ლამაზსახიანები არიან; გემოვნებით აცვიათ — ეს პირველ რიგში ქალებს ეხება, რომელთა ჩაცმა-დახურვამ პარიზი გამახსენა.

რაც სიტყვა მშვენიერ სქესზე ჩამოვარდა, ცოტა მიკვირს, რომ მათემატიკურ მეცნიერებას თქვენი ქალები ნაკლებად მისდევენ.

— პროფესიული თვალსაზრისით როგორი ჩაიარა თქვენმა მივლინებამ?

— ძალზე ნასიამოვნები დავრჩი, რომ ჩემი მოხსენება ასე ყურადღებით მოისმინეს და ასე კარგად შეაფასეს. სემინარზე მაშინვე ვიგრძენი დამსწრეთა მაღალი პროფესიული დონე — შეკითხვებით, შენიშვნებით. ჩემთვის დიდი პატივია ასეთი მეცნიერული კოლექტივის სტუმრობა.

მე და დავითმა ნაყოფიერად ვიმუშავეთ თქვენს ინსტიტუტში. ჩვენ ახლა საერთო ვრცელ ერთობლივ პუბლიკაციას ვამზადებთ. ნაშრომში წარმოდგენილი იქნება გამოჩენილი გერმანელი მათემატიკოსის გოტფრიდ კოტეს ხსოვნისადმი მიძღვნილ კრებულში, რომელიც იტალიაში უნდა გამოიცეს ცნობილი მკვლევარის ვინჩენცო ბრუნო მოსკატელის რედაქტორობით. ჩემი და დავით ზარნაძის მეცნიერული თანამშრომლობა მომავალშიც გაგრძელდება. მე განზრახული მაქვს ორი წლის შემდეგ იგი კვლავ მოვიწვიო გერმანიაში. სტუმრის მხრივ. ჩემი უფროსი გოგონა დოროთეა და დავითის ბიჭუნა ნიკო, როგორც შემთხვევით გავარკვიეთ, ერთსა და იმავე დროს, 1981 წლის 10 აგვისტოს არიან დაბადებულნი. ვინ იცის, ეგებ ისინიც გავაცნოთ ერთმანეთს....

როცა ახალგაზრდა ქართველ მათემატიკოსებზე [illegible] აღნიშნა, რომ [illegible] თუ ტრიერის უნივერსიტეტში სპეციალიზაციისთვის [illegible] ახალგაზრდებს [illegible] სად [illegible] მათემატიკის დარგებში, რადგან ეს უმაღლესი სასწავლებელი განსაკუთრებული ტრადიციებით გამოირჩევა. სუზან დიროლფმა აღგვითქვა, რომ უნივერსიტეტის პრეზიდენტს გამოაგზავნინებს ოფიციალურ წერილს ასეთი კონტაქტების თაობაზე.

ქალბატონ სუზანზე კიდევ მინდა გითხრათ ორიოდე სიტყვა. ეს დიდად ნიჭიერი მკვლევარი საერთაშორისო მეცნიერული ავტორიტეტით სარგებლობს და ხშირად იღებს მიწვევებს სხვადასხვა ქვეყნიდან. ინტენსიურ მეცნიერულ მოღვაწეობას იგი სამი პატარა შვილის გაზრდასთან ათავსებს. მინდა აღვნიშნო, რომ იმ დასახლებაში, სადაც ფრაუ სუზანი ცხოვრობს (ტრიერის მახლობლად), საბავშვო ბაღი მხოლოდ შუადღემდე ფუნქციონირებს. შვილების მოვლაში მას მეზობელი ქალი ეხმარება, რომელსაც საათში 10 მარკას უხდის; ქალბატონი სუზანი [illegible] (ის, რომ მათემატიკური [illegible] დირექტორია) და [illegible] 1500 მარკა [illegible] 40 პროცენტს (თითქმის 600 დოლარს) [illegible] თავად მიუყვებოდა. უფროსის [illegible] ის იყო, რომ ცხოვრების უმაღლესი დონის მიუხედავად, გერმანელები საოცრად მომჭირნედ იქცევიან...

...აეროპორტში რომ ვაცილებდით, ქალბატონმა სუზანმა ბრძანა, რომ ძალიან კმაყოფილია სტუმრობით, აღფრთოვანებულია [illegible] ყვავილებით, მშვენიერი განცდებით და კვლავაც იმედოვნებს ჩამოსვლას.

მე გავიფიქრე, რომ ისეთი სტუმარი, რომელიც მადლიერების გრძნობის გამოსახატავად ერთად ცოტა [illegible] ჩაგვაბედებს, ყოველთვის სასურველად უნდა მივიჩნიოთ...

თამაზ ებანოიძე,
ნ. მუსხელიშვილის სახელობის გამოთვლითი მათემატიკის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი.

ვარაუდი

ბიჭი იქნება თუ გოგო?

[illegible]

მეზღვეობა რამდენიმე მეთოდი. ერთი მათგანი ემყარება სპერმატოზოიდთა მოლეკულურ წონას. საქმე ის არის, რომ Y — ქრომოსომის მატარებელი სპერმატოზოიდები X — ქრომოსომებზე უფრო პატარა, მსუბუქი და სწრაფმოძრავია. მაგრამ, უფრო სუსტია და ნაკლებ ხანს ცოცხლობს — დაახლოებით 24 საათს — ყველაზე ხელსაყრელ ტუტიან გარემოში.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ კვერ-

ცხუჯრედი განაყოფიერების უნარს საშუალოდ 36 საათს ინარჩუნებს, რაც ახლოა ოვულაციასთან, ჩანს, კავშირმა ხელი უნდა შეუწყოს ბიჭის ჩასახვას, მაშინ, როცა ასეთივე კავშირი ოვულაციამდე ორი-სამი დღით ადრე, სავარაუდოდ მოსალოდნელია, რომ გოგო დაიბადება. საოცარი ის არის, რომ ზუსტად უნდა განისაზღვროს ოვულაციის თარიღი.

როგორც ფრანგი მეცნიერები ფიქრობენ, მეორე ყველაზე ხელმისაწვდომი ხერხია ჩასახვის წინ ხანგრძლივი სპეციალური დიეტის დაცვა.

ამ მეთოდის პირველი შედეგი დიდ იმედის მომცემია. წარმატება საშუალოდ 81,8 პროცენტს შეადგენს.

უნდა ითქვას, რომ ამ მეთოდით მოქმედების მექანიზმი ჯერ კიდევ

ნაკლებ არის შესწავლილი, მაგრამ, აშკარაა, რომ იგი უვნებელია.

კვების რეჟიმი, რომელიც ხელს უწყობს გოგოს ჩასახვას:

სასმელები: ყავა, ჩაი, შოკოლადი, კაკაო: კალციუმიანი მინერალური წყლები.

რეკომენდებული არ არის: დაკონსერვებული ხილის წვენი, კოკა-კოლა, გაზიანი სასმელები.

ხორცი: ძროხის, ხბოს, ღორის, ცხენის — შეზღუდული რაოდენობით. (**რეკომენდებული არ არის:** ძეხვეული, შაშხი, დამარილებული, შებოლილი, შემწვარი ხორცი).

თევზი: ცოცხალი, ახალგაყინული. (**რეკომენდებული არ არის:** შებოლილი, გამხმარი და დამარილებული თევზეული, თევზის კონსერვი მარინადით, კიბორჩხალისნაირნი, კრევეტის ქონი).

კვერცხი, რძის პროდუქტები: რძე, კარაქი, ხაჭო. (**რეკომენდებული არ არის:** ყველანაირი ყველი, ნაყინი).

უმარილო პური და ნამცხვარი: უმარილო და უსაფუარო შინაური ნამცხვარი. (**რეკომენდებული არ არის:** ჩვეულებრივი პური და ნამცხვარი, მრეწველობის მიერ გამოშვებული საკონდიტრო ნაწარმი).

მარცვლოვანები: ბრინჯი, მანანის ბურღული (**რეკომენდებული არ არის:** სიმინდი).

ბოსტნეული: კარტოფილი — შეზღუდული რაოდენობით, ბადრიჯანი, სატაცური, ჭარხალი, სტაფილო, ქამა სოკო, კიტრი, სალათი, მწვანე მუხუდო, მწვანე წიწაკა, ხახვი, მოხარშული პამიდორი.

(**რეკომენდებული არ არის:** კარტოფილის „ბურბუშელა", დაკონსერვებული ბოსტნეული, ისპანახი, რევანდი, ყველანაირი კომბოსტო, სოკო, ყაბაყი, ახალი პამიდორი, ჩირეული, თეთრი ლობიო, ოსპი).

ხმელი ხილი: უმარილო ნუში, თხილი, არაქისი. (**რეკომენდებული არ არის:** ლეღვი, ქიშმიში, გარგარის ჩირი, ინდისხურმა, შავი ქლიავი, მლაშე ხმელი ხილი).

ახალი ხილი: ვაშლი, მსხალი, ხენდრო, ჟოლო, ანანასი, ატამი, გრეიპფრუტი, ლიმონი, საზამთრო, მანგო, კომში, მოცვი. (**რეკომენდებული არ არის:** ქლიავი, გარგარი, ბალი, ბანანი, ფორთოხალი, მოცხარი, ნესვი).

სხვადასხვა: შაქარი, თაფლი, მურაბა, ჟელე, უმარილო კარაქი, ახალი არაჟანი, წიწაკა, სუნელი, მწვანილი.

(**რეკომენდებული არ არის:** მარილი, საფუარი, სოდა, კორნიშონი, ზეთისხილი, მარგარინი, მარილიანი კარაქი, კეტჩუპი, პამიდვრის საწებელი, ყველანაირი კონსერვი, ვაჟინიანი ხილის გარდა).

კვების რეჟიმი, რომელიც ხელს უწყობს ბიჭის ჩასახვას:

სასმელები: ჩაი, ყავა, ლუდი, ხილის წვენი, სოდიანი მინერალური წყლები.

(**რეკომენდებული არ არის:** რძე, რძის სასმელები, კალციუმიანი მინერალური წყლები).

ხორცი. ყველანაირი ძეხვეულის ნაწარმი.

თევზი: ყველანაირი.

(**რეკომენდებული არ არის:** კრევეტი, კიბორჩხალასნაირნი, ხიზილალა).

კვერცხი. მხოლოდ ცილა.

(**რეკომენდებული არ არის:** სოუსებში, ნამცხვრებში.)

პური და მარცვლოვანები: ნამცხვარი, ბისკვიტი, ბრინჯი, მანანას ბურღული.

(**რეკომენდებული არ არის:** პური, ბლინი, ვაფლი, რძიანი საკონდიტრო ნაწარმი).

ახალი და ხმელი ბოსტნეული: კარტოფილი, სოკო, არტიშოკი, გამხმარი თეთრი ლობიო, ოსპი, გამხმარი მუხუდო. (**რეკომენდებული არ არის:** მწვანე სალათი, ნედლი ლობიო, მწვანე მუხუდო, უმი კომბოსტო, კამა).

ახალი ხილი: ყველანაირი, განსაკუთრებით ბანანი, ფინიკი, გარგარი, ფორთოხალი, ატამი, ბალი.

ხმელი ხილი და ზეთოვანი მცენარეები: შავი ქლიავი, გარგარის ჩირი, ფინიკი, შავი შოკოლადი.

(**რეკომენდებული არ არის:** კაკალი, თხილი, ნუში, არაქისი, კაკაო, რძიანი შოკოლადი).

სხვადასხვა: საკვები, რაც შეიძლება მარილიანი, კონსერვები, საფუარი.

დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის დირექტორის მოადგილე, სსრ კავშირის მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ე. მ. **ვიხლიევასა** და კლინიკური გენეტიკის ლაბორატორიის ხელმძღვანელის, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის ვ. ა. **ბახარევას** კომენტარი:

წინათაც გვსმენია ამგვარი ცდების შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს ზეგავლენის მოხდენას მომავალი ბავშვის სქესზე. აღნიშნული ტექსტი, ჩანს, მეცნიერული შინაარსის გადმოცემაზე პრეტენზიას არ აცხადებს, მაგრამ გარკვეულ ინტერესს შეიცავს.

პრინციპში სქესის რეგულირება განსაკუთრებული მიმართულებაა, რომელიც დაკავშირებულია მრავალ სამედიცინო და სოციალურ პრობლემასთან, პირველ რიგში — სქესთა ბუნებრივი თანაფარდობის შესაძლო დარღვევასთან (პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ცოლ-ქმართა უმრავლესობას ბიჭი აინტერესებს).

სამედიცინო თვალსაზრისით, მეთოდიკები ინტერესს წარმოადგენს თუნდაც იმიტომ, რომ ზოგიერთი მემკვიდრეობითი დაავადებანი დაკავშირებულია ბავშვის სქესთან. მით უმეტეს, ამგვარ გამოკვლევებს ყურადღებას არ ვაქცევდით, სხვა გზით წავედით. ყურადღება მივაპყარით მუცლად ყოფნის პერიოდში სქესის დიაგნოსტიკას ორსულობის უადრეულეს სტადიებში. აღნიშნული მეთოდის სიზუსტე გაცილებით უკეთესია, ვიდრე ფრანგი მკვლევარების შემოთავაზებული მეთოდიკა. მით უფრო, რომ ბავშვის სქესის დაზუსტების აუცილებლობა მომავალი ორსულობისას საჭირო აღარ არის.

ამ თვალსაზრისით ესა თუ ის გამოკვლევანი მთელ მსოფლიოში სწარმოებს. მაგალითად, იაპონელი მკვლევარები გვთავაზობენ X ან У ქრომოსომის მატარებელი სპერმატოზოიდების გასაზღვრის ხერხებს.

ეტყობა, თავისი ახსნა აქვს თეორიების ახსნას, რომლებსაც საფუძვლად უდევს ოვულაციისა და სქესობრივი ურთიერთობის ვადების ურთიერთკავშირი, რომლებიც ითვალისწინებენ ასე თუ ისე შერჩევითობას ცერვიკალურ არხში X ან У ქრომოსომების მატარებელი სპერმატოზოიდების შესაძლო სეგრეგაციაზე.

შემოთავაზებული დიეტა დაფუძნებულია ორგანიზმში დიდძალი კალციუმის იონების შეყვანაზე იმისათვის, რომ გოგონა დაიბადოს, და პირიქით, —კალციუმის შეყვანის შეზღუდვა და კალციუმის იონების უპირატესობა — სასურველი ბიჭუნასათვის, რის შედეგადაც, ალბათ, ირღვევა ორგანიზმის ჰომეოსტაზი, მისი ენდოკრინული ფუნქცია, ჰორმონალური ბალანსი, რაც საბოლოოდ გავლენას ახდენს სასქესო უჯრედებზე. დღეს უტყუარად ვუპასუხოთ ამ საკითხებზე, შეუძლებელია, სხვათა შორის, მეთოდის მოქმედების მექანიზმს თვით ავტორებიც კი ვერ ახსნიან.

ერთი რამ უეჭველია: შემოთავაზებული დიეტის დროებით დაცვა ორგანიზმს ზიანს არ მოუტანს, და თუ გამოჩნდება ცოლ-ქმარი, რომელსაც სურს საკუთარ თავზე გამოსცადოს იგი და მიაღწევს სასურველ შედეგს, მზად ვართ გავაანალიზოთ ყველა წარმატებული ცდა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოჯახი

ტრადიციას არ ღალატობენ

ნანა ჯიბუტი

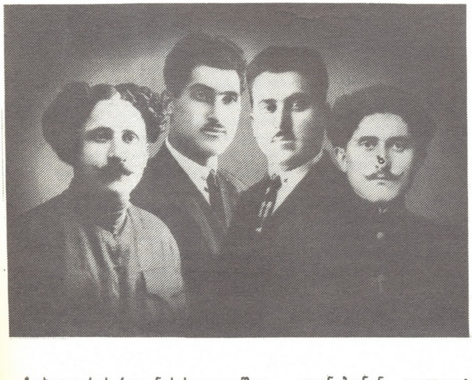

მარჯვნიდან მარცხნივ: აპოლონი, ბენიამინი, გერმანე და პლატონი

ჩოხატაურის რაიონის სოფელ შუაგანახლების (ადრინდელი ამაღლების) ცენტრს, ვიდრე არ მოსრეს და არ აღგავეს მიწისგან, ამშვენებდა ნათლისმცემლის ეკლესია. თანასოფლელები კარგახანს დიდი სიმპათიით იგონებდნენ დელიკატური ბუნების მის მღვდელ-მოძღვარს ნიკოლოზ ჯიბუტს, ყველას შემწეს და შემწყალეს, ქვრივ-ობლის ნამდვილ გამკითხავს... მისი ერთი შვილი, თომა თელავის მაზრის სოფელ ართანაში მღვდლად მოღვაწეობდა. გასაბჭოების წლებში ენით აუწერელი ფიზიკური და სულიერი ტრავმა მიაყენეს ჯიბუტების სახელოვან ოჯახს, ჯერ ეკლესია მიანგ-მოანგრიეს, ყველაფერი პირწმინდად დალეწეს, ხატები — ხელოვნების ეს უნიკალური ნიმუშები დაწვეს, ზარები ჩამოგლიჯეს (მერე სკოლა იყენებდა), მღვდელი და დიაკონი გაპარსეს, მოგვიანებით განაკულაკეს, ოჯახში თუ რაიმე ხეირიანი ებადათ, წაართვეს, მიწაც ჩამოართვეს და მათი წალკოტად ქცეული ეზო-კარმიდამო გაავერანეს, ნამდვილ ბარბაროსთა ნამოქმედარს დაამგვანეს იქაურობა. მიუხედავად ამისა ამ ადგილს დღესაც ამშვენებს იმ წლებში დარგული ასწლოვანი წიფლის და ცაცხვის ხეები.

ჯიბუტების ტრადიციულ ოჯახში აღიზარდნენ შემდეგი თაობის კიდევ შვიდი სახელოვანი შვილი — ერთი ქალი და ექვსი კაცი, ყველანი ფრიად განსწავლულები, გიმნაზიადამთავრებულები იყვნენ. უფროსს აპოლონი ერქვა, ნიკოლოზ მეორის არმიაში ოფიცრად მსახურობდა და ჯილდოდ რკინის ჯვარი ჰქონდა მეფისგან ნაბოძები. მომდევნო, პლატონი — ნოე ჟორდანიას სიყრმის მეგობარი, მისი თანამოაზრე, პოლიტიკური მოღვაწე 1919 წელს აიძულეს სამშობლოს სამუდამოდ გაცლოდა და ირანის ქალაქ პეხლევში მამულისა და ახლობლების სიყვარულით ტანჯულმა 1953 წელს დალია სული. სერგო და ნიკოლოზი ცნობილი პედაგოგები იყვნენ. მათი მომდევნო, დასტაქარი გერმანე ჯიბუტი მთელს დასავლეთ საქართველოში გამოჩენილი ქირურგი გახლდათ, ეს ის პიროვნებაა, რომლის მეუღლეზე, იონა მეუნარგიას შვილიშვილ ნუნუ ხუნდაძეზე ამ რამდენიმე წლის წინათ ჩვენი ჟურნალის ფურცლებიდან ფართოდ მოვუთხრეთ მკითხველს. გულმოწყალე ეკატერინე ხალხურ მედიცინას ნაზიარები, მის კარზე მისული ყველა შეჭირვებულის შემწყალე გახლდათ. უმცროსი იყო ბენიამინი, მეტყევე აგრონომი, კიევში ჰქონდა განათლება მიღებული. მან დიდი

წვლილი შეიტანა ბათუმის ბოტანიკური ბაღის, ქალადიდ-ფოთის გზის, ქობულეთის ცენტრალური ქუჩის გაანაშენიანებაში. სუბტროპიკული მცენარეების დიდი მცოდნე და მისი მოვლა-პატრონობის ნამდვილი ჯადოქარი, 1937 წელს დააპატიმრეს. მისი ნიჭისა და ტრადიციული ოჯახის პატრონ კაცს ვინ გამოტოვებდა იმ პატიმართა სიიდან, რომლებიც საქართველოს ციხეების ჯურღმულებში წლობით ამაოდ იტანჯებოდნენ. რაღაც განგების ძალით სასწაულად გადარჩა იგი. იმის შემდეგ ერთი დღეც აღარ უმუშავია, საბოლოოდ რწმენაწართმეული დაუბრუნდა მშობლიურ კერას სოფელ განახლებაში. მდიდარი ტრადიციების მიმდევარი ოჯახი თავიდან აღორძინა, მანდარინის, ლიმონის, ფეიხოას და ყველანაირი ხეხილის ნამდვილი თვალწარმტაცი ბაღი გააშენა, რომლის ხილვა დღესაც ხიბლავს მნახველს. ამ ოჯახში იმთავითვე უყვარდათ გარჯა, განსაკუთრებით იცოდნენ მიწის ფასი, ამიტომ იყო, რომ დღე და ღამეს ასწორებდნენ და თავს დასტრიალებდნენ ადამიანის ამ ერთადერთ მარჩენალს, სასოებით უფრთხილდებოდნენ მის ყოველ მტკაველს, საოცარი სიზუსტით იყენებდნენ მის ყოველ გოჯს.

გურიაში არის ასეთი გამოთქმა, — თითქოს კერიამ მოითხოვაო, — და ამ სახელოვან ოჯახს მოევლინა ჯიბუტების მესამე თაობიდან ნანა ჯიბუტი, სპეციალობით ტექნოლოგი. ნებიერად აღზრდილ ქალს ერთი წუთითაც ვერ ნახავთ მოცლილს. შრომისაგან ხელები დაკოჟრებია. ასევეა მისი მეუღლე — მშენებელი ინჟინერი ნოდარ ლომჯარიაც, სულით და გულით უნდათ თავიანთი წვლილი შეიტანონ საბაზრო ეკონომიკის განვითარებაში. სახელმწიფოს აბარებენ მანდარინს, ტყემალს, მსხალს... ერთი რამ მტკიცედ აქვთ გადაწყვეტილი ცოლ-ქმარს, რაიონს, კერძოდ სოფელს, დოლარებზე შეუძინონ უცხოური სამედიცინო აპარატურა, რომლის საშუალებასაც იძლევა მხოლოდ მეფუტკრეობის პროდუქტებით რომელიმე კაპიტალისტურ ქვეყანაში ვალიუტაზე ვაჭრობა. საქმე დაიძრა, პირველი საქმიანი ნაბიჯები უკვე გადაიდგა, ხელშეკრულება გააფორმეს. სოფელი იმედით შეჰყურებს ამ სასიკეთო მამულიშვილური საქმის ნამდვილ ინიციატორებს. ღმერთმა ქნას, რაც შეიძლება მეტი მიმბაძველები გამოსჩენოდეთ!

ნანული ბუკია

მარიჯანი—100

ჩვენს სახელოვან მწერალ ქალს — მარიჯანს (მარიამ ტყემალაძე-ალექსიძისას) დაბადების 100 წელი შეუსრულდა.

„ვერ წარმოიდგენთ, როგორ გამეხარდა, რომ ერანთა კეისარს უფროს სუპის მზეთუნახავი ქალი მარიჯანი ჰყოლია. მე ახლაც უფრო მომწონს ჩემი სახელი", — წერდა პოეტი ქალი.

საოცრად ესადაგება ეს ორიგინალური ფსევდონიმი პოეტი ქალის ლირიკულ ლექსებს.

მარიჯანმა ბევრი კარგი ლექსი და მოთხრობა, მრავალი წიგნი დაგვიტოვა. იგი იყო როგორც „დიდთა", ისე „ბავშვთა" მწერალიც. მის საბავშვო მოთხრობებზე მთელი თაობები აღიზარდა.

ცხოვრებისა და შემოქმედების გრძელი და რთული გზა განვლო მარიჯანმა. იგი გარდაიცვალა 88 წლის ასაკში და ბოლომდე ლექსისა და პატარების ერთგული დარჩა.

„მე სიყვარულმა მასწავლა წერა,
ბედნიერებას ლექსში ვხედავდი". — წერდა იგი.

ჩემი მარიჯანი

ჩემი მარიჯანი... ვამბობ ამ ორ სიტყვას და ვფიქრობ, განა მარტო ჩემი? ის ხომ უტკბილესი ღირსეული დედაა სახელოვანი ოჯახისა, ის ხომ ქართველი მკითხველის ძვირფასი საკუთრებაა... მაგრამ კვლავ ვიმეორებ, ჩემი მარიჯანი-მეთქი... მას დიდი ამაგი აქვს ჩემზე გაწეული, მასთან შეხვედრისას მარად დედის სითბოსა და სიყვარულს ვგრძნობდი.

მახსოვს, ჩვენს ოჯახში, მამის წიგნთსაცავში შემონახული ძველი გაზეთები. აქ ამოვიკითხე პირველად მისი ლექსი შუშაბანდის ყვავილზე. ეს იყო დიდი ხნის წინათ... დავიმახსოვრე — „მარიჯანი".

მერე ახალციხეში შევხვდი, ომის დროს. ქართველი მწერლები იყვნენ ჩამოსული. მაშინ სტუდენტი ვიყავი. შორიდანვე შევნიშნე ისინი, ქალაქის ბაღთან წამოვეწიე. მათგან ერთმა მშვენიერმა ქალმა გამიღიმა. ასე მხოლოდ დედა გამიღიმებდა ხოლმე. ეს მარიჯანი იყო. იმ საღამოს მათთან ერთად მეც წამაკითხეს ლექსი. ამას ერქვა საოცნებო სიზმრის ახდენა...

იმ ხანებში თბილისში გადმოვედი საცხოვრებლად. უფრო ახლოს გავიცანი იგი.

მარიჯანი მწერალთა კავშირში საბავშვო ლიტერატურის სექციას ხელმძღვანელობდა. მის სამუშაო ოთახში ხშირად იკრიბებოდნენ ლეო ქიაჩელი, აკაკი ბელიაშვილი, ლიდია მეგრელიძე, ანა ხახუტაშვილი (ცქვიტი), როდიონ ქორქია, ნიკოლოზ ჩაჩავა, მაყვალა მრევლიშვილი. ჩემი თაობის მწერლები — დოდო ვადაჭკორია, ნინო ბეზარაშვილი, დოდო კანდელაკი და სხვანი და სხვანი. განსაკუთრებით ახალგაზრდობა ტრიალებდა მის გარშემო.

მოკრძალებით შევაღებდი მისი კაბინეტის კარს.

— ო, მოდი, მოდი! — აჟღერდებოდა მარიჯანის მხნე და მზრუნველობით აღსავსე ხმა.

სექციის სხდომებს მუდამ სიხარულით ვესწრებოდი. ვგრძნობდი, ეს მხნე, სიცოცხლით სავსე ქალი საქმეს რა სიყვარულით უძღვებოდა.

მახსოვს, ერთ ზამთარს, როცა დროებით შეფერხდა გათბობა მწერალთა კავშირში, სხვა სექციებმა თითქმის შეწყვიტეს მუშაობა, მხოლოდ მარიჯანთან მუშაობდნენ გატაცებით. ამაზე კარლო კალაძემ იუმორისტული სტრიქონები გამოაქვეყნა კედლის გაზეთში:

„თუ ულმობელი სიცივე
საცდელი არის ჯანისა,
მაშ როგორ ჩეკავს წიწილებს
სექცია მარიჯანისა!".

მას შემდეგ სხდომის დაწყების წინ მხიარული ხუმრობით გვეტყოდა მარიჯანი; აბა, ჩემო წიწილებო, ყველანი აქა ხართ? — დავიწყოთ.

ჩემი პირველი წიგნი პირველად მარიჯანს ვუსახსოვრე. მიყვარდა მის ბინაში მისვლა, სადაც მასპინძლის უბრალოებისა და ბინის სიმყუდროვის წყალობით თავს თავისუფლად ვგრძნობდი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

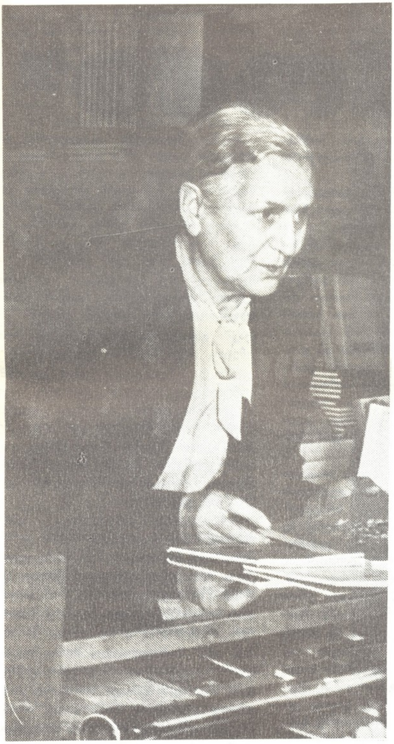

გულითადი მზრუნველი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარიჯანს ქართულ მწერლობაში თავისი ადგილი ეჭირა. თავისებური ხმა ჰქონდა. მას ყოველთვის სიყვარულით გაიხსენებს შთამომავლობა. ამ დარბაისელ მწერალ ქალს სიცოცხლეშივე ბევრი დამფასებელი ჰყავდა. მახსოვს, რა დიდი თავაზიანობით, გულთბილად და მოწიწებით ესალმებოდნენ არა მარტო უმცროსი თაობის წარმომადგენლები, არამედ უფროსი თაობის მწერლებიც: ლეო ქიაჩელი, კონსტანტინე გამსახურდია, გერონტი ქიქოძე, ლევან ასათიანი და სხვები.

მარიჯანი იყო უკეთილშობილესი ადამიანი. მწერალთა კავშირში რომ შევიდოდით, მისი ღიმილიანი შემოხედვა იმედით აგვავსებდა ხოლმე. ყოველთვის მადლიერებით იხსენებდა მათ, ვისაც მისთვის მზრუნველი ხელი გამოუწვდია. ჩემთან საუბრისას რამდენჯერ გაუხსენებია ნინო ნაკაშიძე. პირველად 1926 წელს „ნელი ცირკში" ნინო ნაკაშიძემ დამიბეჭდა ჟურნალ „ნაკადულში".

მარიჯანი დიდხანს მუშაობდა მწერალთა კავშირში საბავშვო ლიტერატურის სექციაში. ბევრი, ახლა უკვე ცნობილი მწერალი, გაიხსენებს მის მზრუნველობას. მასთან ყოველდღიურად მიდიოდა მრავალი ახალგაზრდა დამწყები მწერალი რჩევა-დარიგებისათვის. ვისაც მწერლურ ნიჭიერებას შენიშნავდა, ყველას ექომაგებოდა. ერთხელ მას ერთი მოსწავლის ხელნაწერი მოთხრობა წაეკითხა და მოწონებოდა. ის ბავშვი თვითონ მოიყვანა რედაქციაში და გვითხრა: მე მომეწონა ამის მოთხრობა, ნიჭიერი ყმაწვილი ჩანს. აბა, თქვენ იცით. მიაქციეთ ყურადღება.

იმ ყმაწვილის ნიჭიერებაში არ შემცდარა მარიჯანი.

ის ყმაწვილი დღეს უკვე სახელგანთქმული ბელეტრისტი და პუბლიცისტი რევაზ ჯაფარიძეა.

თავისი გულის სითბო მარიჯანს პირადად ჩემთვისაც უწილადებია.

სათუთად მაქვს შენახული მისი ნაჩუქარი ლარნაკი წარწერით: „ლავრენტის სიყვარულით მარიჯანისაგან". „ივნისი, 1966 წ.".

ეს საჩუქარი ჩემთვის მეტად ძვირფასია.

მე მარიჯანის დიდი თაყვანისმცემელი ვარ და ახლა ათგზის მეტად ვაფასებ მის კეთილ ადამიანურ თვისებებს.

ლავრენტი ჭიჭინაძე

მარიჯანი ძალზე გულკეთილი იყო. ხშირად მიგზავნიდა ნიჭიერ ბავშვებს ბარათებით (მაშინ „ნორჩი ლენინელის" რედაქციაში ვმუშაობდი) — „ჩემო ელიკო, გიგზავნი ლუიზას, კარგი ლექსი აქვს. ყურადღებით მოეპყარი"... მისი გამოგზავნილი ბავშვები ჩვენი გაზეთის სასურველი ნორჩი კორესპონდენტები ხდებოდნენ.

ყოველთვის ცდილობდა ახალგაზრდების წახალისებას. რამდენჯერ მიგრძვნია პირადად ეს მისგან.

როცა მარიჯანს ვკითხულობ, ვგრძნობ მის ლამაზ ბუნებას. მისი სიმხნევე და სულის სიჯანსაღე ნათლად ჩანს მის შემოქმედებაშიც.

საბავშვო ნაწარმოებების გარდა, გვხიბლავს მარიჯანის მშფოთვარე, ნატიფი და ლამაზი პოეზია.

მახსოვს, ერთხელ რა მოკრძალებით ამოიღო მაგიდის უჯრიდან დაკეცილი ქაღალდი და ჩაილაპარაკა, ჩემი ახალი ლექსი უნდა წაგიკითხოთო. იქ იყო შალვა აფხაიძეც. მან თავისი ლირიკული ლექსი „მზისთვის სარკე" წაგვიკითხა... შალვა აფხაიძე შუბლზე ეამბორა, მე მოკრძალებით ხელზე ვემთხვიე...

სიცოცხლის ბოლო წლებში მარიჯანთან ხშირად დავდიოდი.

თავისი ხელით დამიწერა ლექსი „ელიკოს", მისი ბოლო სტროფი ასეთია:

„მე მოვკვდები, თუ არ ვიმღერ,
მას, რაც გულზე მაწევს,
მე მოვკვდები სწორედ იმ დღეს,
როცა ლექსს ვერ დავწერ".

სათუთად ვინახავ მის ნაჩუქარ წიგნებს. პოეტის ყველა წარწერა ასე მთავრდება — „შენი მარიჯანი"...

და მეც მიტომ ვამბობ — ჩემი მარიჯანი...

ელენე დიდიმამიშვილი

ერთი საწარმოს ახალი ცხოვრება

„თეთრონი"

„თეთრონი" — საყოფაცხოვრებო ქიმიის საწარმოო გაერთიანებაა.

პირველად ორიოდე წლის წინ მოვინახულე იგი. შთაბეჭდილებები იმდენად დიდი იყო, რომ ხელახალი შეხვედრის სურვილი გამიჩნდა.

ეს სახელი შემთხვევით როდი შეურჩმევიათ მის მესვეურებს.

სპეტაკი, თეთრი, სუფთა — დაახლოებით ასეა განმარტებული თეთრონი ლექსიკონებშიც.

„თეთრონი" ერთადერთი წარმოებაა რესპუბლიკაში, რომელიც საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ქიმიურ ნაწარმს უშვებს. იგი ყოველწლიურად ორმოცდათექვსმეტი დასახელების ოცდაათ მილიონზე მეტი მანეთის პროდუქციას სთავაზობს მომხმარებელს. ესენია სარეცხი, საწმენდი, სახეხი და საპრიალებელი საშუალებები, ავტოკოსმეტიკა, სხვადასხვა სახის შამპუნები, ლაქსალებავები, აეროზოლები და პლასტმასის ნაწარმი, — ვიხსენებ პროფკომიტეტის თავმჯდომარის როლიეტა ლეჟავას ადრინდელ მონათხრობს.

შარშან რვა დასახელების 757 ათასი მანეთის ახალი პროდუქცია შემატებია ამ ნუსხას.

წლეულს კი დაგეგმილი აქვთ ახალი სახის სარეცხი საშუალებების, თეთრეულის გასახამებელი პრეპარატის, დეზოდორანტის, ქაფიანი შამპუნებისა და სხვადასხვა სახის პლასტმასის ნაკეთობათა გამოშვება.

ჩანს, რომ იზრდება „თეთრონის" როლი ყოველი ოჯახის, განსაკუთრებით კი დიასახლისის საქმიანობაში. ნიშანდობლივია, რომ უმეტესად აქ დასაქმებული მუშა-მოსამსახურეები ქალები არიან, სოფლების— წორიოს, მარტყოფის, გამარჯვების მცხოვრებლები.

ზოგი მათგანი თითქმის ათობით კილომეტრით არის სამუშაო ადგილს დაშორებული, სცადეთ და ჩამოუგდეთ სიტყვა აქ მომუშავეებს სიშორეზე. იცით, რას გიპასუხებენ? — „თეთრონს" ისეთი ანდამატური ძალა აქვს, თუ კი ერთხელ შემოდგი ფეხი, ძნელად თუ შეელევიო.

მართლაც ასეა. ეს იმიტომ, რომ მათ განკარგულებაში ექვსი მიკროავტობუსია, რომლებიც უზრუნველყოფენ მუშა-მოსამსახურეთა შეუფერხებელ გადაყვანას.

თუმცა, „თეთრონის" მიმზიდველობის საიდუმლოება მარტო ტრანსპორტის ნორმალურ მუშაობაში როდია.

მოდით, თქვენთან ერთად შევიხედოთ მათ საამქროებსა და სამუშაო უბნებზე. გავესაუბროთ და მოვუსმინოთ მუშებსა და მათ ხელმძღვანელებს.

მეგზურობას პროფკომიტეტის თავმჯდომარე როლიეტა ლეჟავა მთავაზობს. საამქროებში შევდივართ.

— ჯულიეტა სოლოყაშვილი სარეცხ საშუალებათა ჩამომსხმელი ბრიგადის ბრიგადირი, — მაცნობს როლიეტა.

— ოცი წელიწადია, რაც აქ ვმუშაობ. რომ გითხრათ, ყოველთვის კარგი პირობები გვქონდა-მეთქი, არ ვიქნები მართალი. ადრე ყველაფერს ხელით ვაკეთებდი, ანაზღაურებაც არ იყო სახარბიელო, სხვა ფუფუნებაზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია. ახლა კი შრომისა და დასვენების თითქმის ყველა სიკეთით ვსარგებლობთ. ხელით შრომაც ძირითადად ავტომატურმა შრომამ შეცვალა. ხელფასებიც საგრძნობლად გაიზარდა. დღეს ჩვენი საშუალო ხელფასი 250-დან 300 მანეთამდე აღწევს.

— ხელფასი ხელფასად და სხვა მრავალი სიკეთითაც ვსარგებლობთ, — ჯულიეტას სიტყვა ჩამოართვა მეორე ბრიგადის ხელმძღვანელმა მარინე ოსიაშვილმა. მე მსუბუქი მანქანა გამოვიყვანე განაწილებით. ორჯერ ვიყავი საზღვარგარეთ, ორმოცდაათი წლის რომ გავხდი, 130 მანეთით დამაჯილდოვეს. რომელი ერთი ჩამოვთვალო. არ მახსოვს, რაიმე მეთხოვოს და ჩემი თხოვნა ყურად არ ეღოთ.

— მე ოცდათორმეტი წელიწადია აქ ვმუშაობ და დიდად ვემადლიერები მთელ კოლექტივს. ერთ მუშტადა ვართ შეკრული. ჭირსაც და ლხინსაც ერთად ვიზიარებთ. სამუშაო, რაც მართალია, მართალია, არ არისო იოლი, მაგრამ, სამაგიეროდ იმდენი სიკეთე გვაქვს, სამდურავი ნამდვილად არ გვეთქმის. არ მახსოვს ჩვენს საწარმოში ან ავანსი თავის დროზე არ მიგვეღოს, ან ხელფასს დაგვიანებოდეს, — ამბობს ოფელია ხაჩატურიანი.

— ექსკურსიები ჩვენ არ გვაკლია და სადღესასწაულო გართობები. სად არ ვიყავით, რომელი ერთი ჩამოვთვალო.

— საწარმოში ხშირად ვიწვევთ გამოჩენილ მომღერლებს, კომპოზიტორებს, მწერლებს, მსახიობებს, გვიჩვენებენ კინოფილმებს. სარვამარტო საღამოც გავმართეთ. არც საჩუქრები დავიწყნიათ. ჩვენი კლუბი და სააქტო დარბაზი ბევრ თეატრს შეშურდება.

— საზღვარგარეთთან გვაქვს ურთიერთობა. უკვე მეოთხე წელიწადია, ყოველწლიურად ჩვენი მუშა-მოსამსახურეები ჩეხოსლოვაკიასა და პოლონეთში მიემგზავრებიან საქმიანი ტურიზმით. ჩვენც ვმასპინძლობთ უცხოელებს, ერთმანეთს არ აცლიან საუბარს ზოია ელბაგოვა, მანანა გონიაშვილი, ბელა კესოვა...

თუმცა, შიგადაშიგ საყვედურებიც გამოთქვეს: საამქროებში თბილი წყალი არ გვაქვსო, სამუშაო ფორმას ე. ი. სპეცხალათსა და წინსაფარს დროულად ვერ ვიღებთო. პლასტმასის ტარის დამამზადებელი ბრიგადის უბნის უფროსმა ჭაბუკა გოგოჩაშვილმა ისიც კი აღნიშნა, რომ მეტად უნდა ვმარაგდებოდეთ სასურსათო თუ სამრეწველო საქონლით, კვების პროდუქტებით, რადგან დროის დეფიციტის გამო ხშირად გვიჭირს ქალაქში გასვლა და რიგებში დგომა. მითუმეტეს, როცა სამუშაო ორცვლიანიაო.

სარეცხ საშუალებათა უბნის უფროსმა არნოლდ ლეკვეიშვილმა გაგვაცნო თავისი სამუშაო უბნის ავ-კარგი. გულისტკივილით აღნიშნა, რომ ჯერ კიდევ დიდია ხელით შრომის წილი. მანვე გაგვაცნო მოწინავე მუშები ნათელა გულიაშვილი, მანანა ტაბლიაშვილი, ბრიგადირი ნაზი ფცქიალაძე.

საპრიალებელ საშუალებათა უბნის პროფკომიტეტის თავმჯდომარემ მარინე ქარუმიძემ სასადილოს მუშაობაზე ილაპარაკა. აქვე უნდა გავითვალისწინოთ უფროსი მზარეულის შენიშვნა, რომ სასადილოს მომარაგება გასულ წლებთან შედარებით არადამაკმაყოფილებელია, იშვიათობად იქცა ბურღულეული, პური ზოგჯერ უხარისხოა, ხშირად არ ვიღებთ კომბოსტოს, მწვანილს. დაბალი ხარისხისაა ან საერთოდ უხარისხოა კარტოფილი, ამიტომ იძულებული ვართ ზოგიერთი პროდუქტი ბაზარზე შევიძინოთო. ეს კი რიგ უხერხულობას ქმნის.

სამწუხაროა, რომ ეს ეტალონური სასადილო, როგორც თავისი ინტერიერით, ასევე პროდუქტების მომარაგება-დამზადებითაც, ახლა არც თუ სახარბიელო მდგომარეობაშია.

„თეთრონის" კოლექტივის საერთო კრების გადაწყვეტილებით შარშან, წლის პირველი ნახევრიდან წარმოება მართვის ახალ სისტემაზე — საიჯარო-სანარდო მუშაობაზე გადავიდა, რამაც საგრძნობლად გააუმჯობესა მუშა-მოსამსახურეთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, ფრთები შეესხა ბევრ კარგ წამოწყებასა და ინიციატივას.

მეტი ყურადღება მიექცა ქალისა და განსაკუთრებით ჩვილბავშვიან და მრავალშვილიანი დედების შრომისა და დასვენების პირობებს — ისინი მეორე ცვლაში აღარ მუშაობენ; გამოიყო გარკვეული თანხა ახალგაზრდა და ახალდაქორწინებულ ოჯახთა დასახმარებლად.

სამ და მეტ მცირეწლოვანბავშვიან დედებს სამი დღით გაეზარდათ კუთვნილი შვებულება, კმაყოფილდებიან საოჯახო საგზურებით.

გაერთიანებამ შეფობა იკისრა სამ მრავალშვილიან ოჯახზე, რომელთაც შარშან 100—100 მანეთი გამოუყო თითოეულს.

წლის ბოლომდე ოცდათორმეტი „თეთრონელი“ მიიღებს ბინას, მათი შვილებისათვის აშენდება საბავშვო ბაღი.

ერთ სასიკეთო წამოწყებას კი დიდი ხანია ჩაეყარა საფუძველი. წარმოებაში მოქმედებს მოსწავლეთა კაბინეტი იმ მუშა-მოსამსახურეთა შვილებისთვის, რომელთაც შინ არავინ ხვდებათ, პედაგოგ-აღმზრდელის მეთვალყურეობით ბავშვები თავს ისე გრძნობენ, როგორც საკუთარ ჭერქვეშ.

გაერთიანების არაქართველ თანამშრომელთათვის ქართული ენის შესასწავლად ჩამოყალიბდა სპეციალური ჯგუფი. ნაყოფიერად მუშაობს უცხოეთთან ურთიერთობის განყოფილება (უფროსი ნოდარ კიკვიძე).

„თეთრონს“ ეკონომიკური ურთიერთობა აქვს ჩეხოსლოვაკიის წარმოება „ბარვიდა ლაქთან“, პოლონეთის „პოლენა ეროდასთან“. მათ რიცხვს მიემატა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა. უნდა შეიქმნას ერთობლივი საწარმოები სინგაპურისა და ჰოლანდიის ფირმებთან.

საზღვარგარეთელ კოლეგებთან ურთიერთობის გასაღრმავებლად თანამშრომლებს სურვილი აქვთ შეისწავლონ რომელიმე უცხო ენა.

მათი ჯანმრთელობის სამსახურშია მედპუნქტი. საჭიროების შემთხვევაში სარგებლობენ დიეტური კვებით და სანატორიუმების საგზურებით.

ყურადღება ექცევა სპორტულ მუშაობას. მოეწყო სპორტული მოედანი, შეიძინეს ინვენტარი.

დამთავრდა ადმინისტრაციულ-საყოფაცხოვრებო კორპუსის სამსართულიანი შენობის მშენებლობა, სადაც იქნება გასახდელები, საშხაპეები, სანიტარულ-ჰიგიენური, ფსიქოლოგიური განტვირთვისა და სხვა საჭირო ობიექტები.

სპეციალურ პავილიონში კი მუშა-მოსამსახურეები შეიძენენ მათთვის სასურველ საქონელს.

მეფუტკრეობის დამხმარე მეურნეობა მალე მოამარაგებს მუშა-მოსამსახურეებს ნატურალური თაფლით.

საწარმოო გაერთიანება „თეთრონთან“ შექმნილია სამშენებლო-სარემონტო კოოპერატივი „ენერგია“ (თავმჯდომარე შაქილ ბახუტაშვილი, მთავარი ინჟინერი გიორგი ნოზაძე). მათი პირველი ნაბიჯები ხელშესახებია. უდავოა, „ენერგია“ ბევრ კარგ საქმეს გააკეთებს მომავალშიც.

ნუნუ კუპრეიშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქეთევან გიორგაძე და მერი გაგნიძე

მარინა კესიდი

ლალი ბედოშვილი და მარიამ ოსიაშვილი

ღმერთო, ამრავლე ქართველები!

ჯიბღაშვილების ოჯახი

რედაქციაში წნორიდან წერილი მოვიდა. გვთხოვდნენ გავცნობოდით ჯიბღაშვილების რვაშვილიან ოჯახს... ცოტა ხანში კიდევ მოგვწერა წნორის პირველი სკოლის მასწავლებელმა, ქალბატონმა ნოდო ბუგაშვილმა. — ჯიბღაშვილებს მეცხრე შვილი შეეძინათ და ცოტა საყურადღეოც მოაკლდა: — ჩრდილში ნუ დატოვებთ, სამზეოზე გამოიტანეთ. მეტი ხალისი მიეცემა ცხრა შვილის ოცდათვრამეტი წლის დედას.

ჩვენს ჟურნალს მრავალშვილიანების მოღვაწეობაში და „გამომზეურებაში" საყვედური არ ეთქმის, მაგრამ...

წნორში გავემგზავრეთ. ჯიბღაშვილების მისამართი არ ვიცოდით, მაგრამ უნივერმაღს მივაკითხეთ, სადაც თამაზ ჯიბღაშვილი ვაჭრობის მუშაკის მოვალეობას ასრულებს.

— თამაზი გნებავთ? დღეს ისვენებს, ახლავე შინ დაგურეკავთ, — დაფაცურდა გამყიდველი გოგონა.

ხელ მალე გამოგვეცხადა თამაზ ჯიბღაშვილი, ახალგაზრდა, ხმელ-ხმელი კაცი. ილიმებოდა და შავტუხა სახეზე კბილები თეთრად უელავდა.

...და აი, ჯიბღაშვილების ფართო ეზოც... მშვენიერი ორსართულიანი სახლი, ჯერ კიდევ დაუმთავრებელი აივნით.

აქ უკვე გველოდებოდნენ თამაზის დედა, — ქალბატონი რუსუდანი პატარა მურთაზით ხელში და მეუღლე დოდო, რომელსაც კალთაზე თავჩადახრილი ორი წლის მანანა ეხლოუქებოდა. გიორგი და გიგა მოშორებით იდგნენ და მორცხვად გვიმზერდნენ.

— ძალიან ყოჩაღი რძალი მყავს, — თავს იწონებს დედამთილი. — ეს ამდენი შვილიც მაგის „ბრალია", კაცს აბა რა შეუძლიან, ქალზეა ყველაფერი დამოკიდებული. ქალმა თუ მოინდომა...

— თქვენც ხომ ეხმარებით?

— ისე ვეხმარები, როგორც გამომდის. ამათთან არ ვცხოვრობ, ცალკე ვარ, ჩემთვის... მეორე შვილიც მყავს, იმათ ოჯახს ვეწევი, ხან ამათსას, ვისაც როგორ დავჭირდები. დოდო განათლებით პედაგოგია, მეთოდისტად მუშაობდა, მაგრამ, რაც გაჩნდა, ხელ დაკრეფილ შვებულებაშია. — კვირიდ იცინის დედამთილი, — რამდენსაც შევიძლებ, იმდენს გავაჩენო, ამბობს.

— დოდო! — ამას მგონი ეძინება, დააწვინე! — გასძახა რძალს და დახძინა: — აი, ხომ ხედავთ, ერთი პატარა საბავშვო ბაღი შინა გვაქვს.

ბებიის კალთაში გატრუნულ მურთაზს თვალები დაწვრილებია და ამთქნარებს. დოდო სამზარეულოშია, მურთაზისთვის არ სცალია და ისევ ბებიას უწევს მისი დაძინება.

სახლთან მანქანა გაჩერდა. ჭიშკარი გაიღო და ერთმანეთზე მიყოლებით გადმოხტნენ ლევანი, გურამი, თეა, ეკა, მიშიკო.

ბავშვები ძალიან მორიდებულები ჩანან. იგრძნობა, რომ აქ უფროს-უმცროსობის ტრადიციას იცავენ.

თურმე, პატარები ბაღში არ დადიან. უფროსები „სკოლის გახანგრძლივებული ჯგუფებით" არ სარგებლობენ. ყველას სახლი ურჩევნია. ერთმანეთს ეხმარებიან. უფროსები უმცროსებს ზრდიან, გოგონები დედას საქმეში ხელს აშველებენ, ბიჭები ძმებივით უდგანან მამას მხარში. ერთი ჰექტარი და სამი მეასედი საზამთროს ბაღი აქვთ გაპიროვნებული, თანაც, საკუთარი ბაღი და ბაღჩა-ბოსტანიც. ჰოდა, მარტო ერთი კაცი რას გახდება. დიდი და პატარა შრომობს და იგრძნობა კიდეც შრომის სიყვარული რომ სუფევს ამ ოჯახში.

— რა მკითხეთ? — სახლი? სახლს რა ვუყოთ, ამდენს უკვე ველარ ვეტევით, 1976 წელს დავიწყეთ მშენებლობა და რა დღეშია, თქვენც კარგად ხედავთ...

— უნდა დაგეხმაროთ, შვილო, მარტო გაზეთში გაწერა კი არ შველის საქმეს.

— არა, ქალბატონო, რა დახმარება მინდა, ხელები რისთვის მაბია, თვითონვე მოვერევი საქმეს, ოღონდ ბავშვები ჯანმრთელად მყავდნენ, სხვა არა მინდა რა.

ვაჟკაცი კაცია თამაზი და ვგრძნობ, რომ ეთაკილება „წუწუნი". არა და ცხრა შვილს გაზრდა არ უნდა? თანაც ისე, როგორც ბავშვებს სხვაზე თვალი არ დარჩეთ. ცილდის არიან. [illegible] უნდა ჰქონდეთ და ამას აბერხებს კიდეც საკუთარი შრომით [illegible]. — კარგად მოვლილები და ნამეტნები არიან პატარა [illegible]

[illegible] ერთი კოოპერატივი ყოველთვიურად 100 მანეთს უგზავნის. თურმე, რომელი კოოპერატივია არ იციან. თქვენი ჟურნალის საშუალებით მადლობა მაინც გადაგვახდევინეთ, — გვთხოვენ დოდო და თამაზი.

ჩვენ მოვიკვლიეთ ამ კოოპერატივს. ეს არის შრომისა და სოციალურ საკითხთა სახელმწიფო კომიტეტის ფირმა „შრომის ორგანიზაცია", რომელსაც ხელმძღვანელობს ზურაბ ლევალი.

მადლობა ბატონ ზურაბს და მის კოლექტივს.

დამშვიდობებისას, სათხოვარი მაქვსო, მოკრძალებით გვითხრა თამაზმა: სახელმწიფომ რომ სესხი გამოგვყოს, სახლის აშენებას როგორმე დავამთავრებდით, სხვა არაფერი გვინდა. დანარჩენს ჩვენ თვითონ მოვუვლით...

ოლია რევია

თქვენთვის, დიასახლისებო

მწნილები

კომბოსტოს მწნილი

კომბოსტოს მჟმოაცალეთ ძველი ფოთლები და თითო თავი ოთხად ან ოთხად გაჭერით, ჩადეთ ერთი-ორი წუთით მდუღარე წყალში, რომ კომბოსტო მოიწვალოს. შემდეგ ჭადჭრით ამოალაგეთ ცხრილზე და გააცივეთ. რამდენიმე ძირი ნიახური ჩადეთ ქვაბში, დაასხით ბლომად წყალი და მოხარშეთ (ეცადეთ არ ჩაიხაროშოს). შემდეგ გადმოდგით. კომბოსტოსათვის და საერთოდ მწნილებისათვის ჭვამარილი სჯობს სახმარად. მოწვალული კომბოსტო ჩაალაგეთ ქილაში, დაასხით ზედ სანახევროდ მარილწყალი და ნიახურის ნახარში, ჩააყოლეთ მამჭკვლავი (რეჰანი), პილპილი და მოხარშული ნიახური. ზემოდან ქვა ან რამე სიმძიმე დააფარეთ, რომ კომბოსტო ზევით არ ამოცურდეს. ერთი კვირის შემდეგ დაბედეთ მწნილს, თუ წყალი აკლია, მარილწყალი დაუმატეთ.

წითელი ჭარხლის მწნილი

ჭარხალი გარეცხეთ და ჩაყარეთ ადუღებულ წყლიან ქვაბში. ეცადეთ ძალიან არ ჩაიხარშოს. შემდეგ ამოიღეთ ქვაბიდან, გაფცქვენით და ცხლადვე ჩაალაგეთ ქილაში. წააყარეთ მარილი, აქა იქ ჩაუდეთ ნიორი, დაასხით ზედ ჭარხლის ნახარში წვენი, დაუმატეთ ცოტა ძმარი, დაახურეთ თავი და შეინახეთ. ერთ კვირაში მწნილი მზად იქნება.

ბადრიჯნის მწნილი

ბადრიჯანს წვერები მოაჭერით და სათითაოდ გასერეთ ისე, რომ ნაჭრები ერთმანეთს არ მოაშოროთ. ჩაყარეთ ერთი წუთით მდუღარე წყალში, რომ მოიწვალოს. შემდეგ ამოალაგეთ და ოდნავ გაწურეთ. წმინდად დაკეპეთ მამჭკვლავი (რეჰანი), ოხრახუში, ქინძი, ცერეცო, ტარხუნა, ქონდარი, ბაგი, ზედ დააყარეთ მარილი, სანელებელი, მიხაკი და დარიჩინი. ამ დაკეპილი და შეზავებული მწვანილებით გამოტენეთ ბადრიჯანი, ორი-სამი ბადრიჯანი ნიახურით ერთად კონებად შეკარით. ჩაალაგეთ ქილაში, დააყარეთ ზერიში მარილი, დაასხით ადუღებული წყალი და ძმარი, თუ მწნილი საჩქაროა, მეტი წყალი დაასხით.

პარკი ლობიოს მწნილი

პარკ ლობიო დაარჩიეთ, თუ გვერდზე ძაფები ჰქონდეს, მოაშორეთ და დააყარეთ ცხრილზე, გადაავლეთ მდუღარე წყალი, როცა გაცივდება, პატარ-პატარა კონებად შეკარით და ქილაში ჩაალაგეთ. შემდეგ მოადუღეთ ძმარი ამ წესით: ხუთ ბოთლ ძმარზე აიღეთ 40 მარცვალი მიხაკი, 10 დაფნის ფოთოლი, ცოტა დარიჩინი, 2 ილის მარცვალი, ნახევარი ლეღვის ჰიჭა თაფლი ან ოთხი-ხუთი ნატეხი შაქარი, სამი წიწაკა, მარილი გემოზე. წამოადუღეთ, გააცივეთ და დაასხით ქილაში ჩალაგებულ პარკ ლობიოს.

ლ. ჯიბლაძე,
დიასახლისი.

ყაბაყი და პატისონი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყაბაყი და პატისონი გოგროვანთა ოჯახის ერთწლიანი მცენარეებია და ეკუთვნის ხოკერა გოგრის სახეობას. მათი ქორფა ნაყოფი გამოიყენება კულინარიაში. მისგან ამზადებენ „ხიზილალას“ და მრავალი სახის გემრიელ კერძს. საკონსერვო ქარხნებში მისგან ამზადებენ ნატურალურ კონსერვებს და მარინადს.

ყაბაყის ნორჩი ნაყოფი, ნაზი უჯრედის გამო, რეკომენდებულია კუჭის ლორწოვანი გარსის ანთებით დაავადებულ ადამიანთა საკვებად. მცენარეული ზეთით მომზადებული ყაბაყის პიურეს მიღებას ურჩევენ ათეროსკლეროზით დაავადებულებს. ყაბაყი დიდი რაოდენობით შეიცავს რკინას და უხდება მათ, ვისაც აწუხებს სისხლნაკლულობა ან აქვს სისხლის შედედების დაბალი უნარი. კალიუმის მარილების უხვად შემცველობის გამო მის მიღებას ურჩევენ ჰიპერტონიული და გულის დაავადებების დროსაც.

გთავაზობთ ყაბაყისა და პატისონისაგან დამზადებული კერძების რამდენიმე რეცეპტს.

საუზმე ყაბაყისაგან: აიღეთ 1 კგ კანგაცლილი ყაბაყი, დაჭერით მრგვალად, დაჭრილ ყაბაყს დაასხით ადუღებული, მარილიანი წყალი და დატოვეთ მასში ნახევარი საათის განმავლობაში. შემდეგ ამოიღეთ წყლიდან, მოაწყვეთ ყაბაყის ნაჭრები ჭურჭელში და ზემოდან მოაყარეთ დაჭრილი მწვანილი: ოხრახუში — 30 გრ ცერეცო — 30 გრ ნიორი — 20-30 გრ დაფნის ფოთოლი. შავი პილპილი და მარილი (გემოვნებით). შემდეგ — ისევ ყაბაყის ნაჭრები. ასე გაიმეორეთ რამდენჯერმე ერთმანეთში არეული სუფრის ძმარი და ზეთი (თითო ღვინის ჭიქა) მოასხით თავზე ფენა-ფენა დალაგებულ ყაბაყს და რაიმე სიმძიმის ქვეშ გააჩერეთ 2 საათი. ორი საათის შემდეგ საუზმე მზად არის.

ყაბაყი პამიდვრით და ბოსტნეულით: 1 კგ კანგაცლილი ყაბაყი დაჭერით 5—6 სმ სისქის მრგვალ ნაჭრებად. ამოუღეთ გული და 5 წუთი გააჩერეთ მდუღარე მარილიან წყალში. შემდეგ ამოავსეთ ფარშით. გადაიტანეთ ცხიმიან ტაფაზე, დაასხით პამიდვრის წვენი და მოშუშეთ 20-25 წუთის განმავლობაში. ზემოდან მოაყარეთ დაჭრილი მწვანილი და სუფრაზე მიიტანეთ ცივად.

ფარში: ძალიან წვრილად დაჭრილი კომბოსტო, სტაფილო, ხახვი, ნიორი, ოხრახუში, ცერეცო, ქინძი, რეჰანი, შავი პილპილი და მარილი აურიეთ ერთმანეთში.

ასეთივე რეცეპტით შეიძლება მომზადდეს ყაბაყი იგივე ბოსტნეულის სატენით და ბრინჯით.

ყაბაყის „ხიზილალა“ — 1 კგ კანგაცლილი ყაბაყი დაჭერით 1—2 სმ სისქის მოგრძო ნაჭრებად, დააყარეთ მარილი და გააჩერეთ ნახევარი საათი, შემდეგ გაწურეთ და მოშუშეთ ცხიმში. სამ თავ წვრილად დაჭრილ ხახვთან და ნიორთან ერთად 15—20 წუთის განმავლობაში. რომ შეგრილდება, დაუმატეთ ქინძი, ცერეცო, ოხრახუში, რეჰანი, პილპილი და მარილი გემოვნებით.

შემწვარი ყაბაყი — 1 კგ კანგაცლილი ქორფა ყაბაყი დაჭერით სიგრძეზე თხელ ნაჭრებად. წაუსვით მარილი და შეწვით ორივე მხრიდან. გააციეთ, გადაუსვით დანაყილი ნიორი და ქინძი, ზემოდან მოაყარეთ წვრილად დაჭრილი ცერეცო.

შემწვარი პატისონი — პატარა ზომის პატისონებს (1 კგ) ამოაჭერით გული, წაუსვით მარილი და შეწვით ცხიმში. ცალკე მოშუშეთ 3 თავი ხახვი, ნიორი გემოვნებით და პატისონის გული. გააციეთ, აურიეთ დაჭრილი ოხრახუში, ქინძი, ცერეცო, რეჰანი, პილპილი, მარილი და ამ ფარშით ამოავსეთ შემწვარი პატისონი. სუფრაზე მიიტანეთ ცივად და დაუჭრელად.

ყაბაყის მწნილი — შეარჩიეთ პატარა ზომის (4—5 დღის) ყაბაყი და 2 საათი გააჩერეთ გამდინარე ცივ წყალში ან ხშირად უცვალეთ წყალი. სამლიტრიან ქილაში ჩააწყვეთ 3—4 ცალი დაფნის ფოთოლი, სამ—სამი ღერო ნიახური და ცერეცო, 4—5 კბილი ნიორი, 1 ცალი წიწაკა, 1 სუფრის კოვზი მარილი და ერთი სუფრის კოვზი ძმრის ესენცია, დაასხით მდუღარე წყალი და გაუკეთეთ სტერილიზაცია 5 წუთის განმავლობაში.

ასეთივე წესით, ოღონდ, უსტერილიზაციოდ, შეგიძლიათ მოამზადოთ პატისონის მწნილი.

ეთერ რამიშვილი,

წყალტუბოს მებოსტნეობის საცდელი სადგურის უმცროსი მეცნიერი თანამშრომელი.

რედაქციის მისამართი — მ. კოსტავას ქ. № 14. ტელეფონის №№: რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-68, განყოფილებების: მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის — 93-25-64, ლიტერატურისა და ხელოვნების — 93-98-53, კულტურისა და ყოფაცხოვრების — 93-98-50, მშრომელთა წერილებისა და მასობრივი მუშაობის — 99-50-39, მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, ტექნიკური რედაქტორის — 93-98-58, საერთო განყოფილების — 93-98-54 მასალები გადაეცა ასაწყობად 07.09.90 წ., ჟურნალი ხელმოწერილია დასაბეჭდად 18.10.90 წ., ქაღალდის ზომა 60×90$^{1}/_{8}$. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,8, ტირაჟი 177 000. შეკვ. 1967. ფასი 30 კაპ. Условных печатных листов 3, учетно-издательских листов 5,8.

მოდა-90

„არ მინდა დავბერდე, თუმც 62 წლისა ვარ“ — ასე დაამთავრა წერილი სარატოველმა ი. მატვეევამ. და ჩვენც მთლიანად ვუჭერთ მხარს მის პოზიციას. გთავაზობთ ნაწყვეტს პრაღელი მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის მ. კლიმოვა-ფუგნეროვას წიგნიდან „შუახნის ქალი“.

ქალი მიმზიდველია მანამ, სანამ თავს უვლის. მაშინ ასაკი ვერას დააკლებს. ყველა ჩვენგანმა ვიცით, რა მნიშვნელობა აქვს ელეგანტურად და გემოვნებით ჩაცმას, ამაღლებული განწყობილება გეუფლება, ხალისიანი ხდები და არც არავინ გთვლის, ორმოცდაათ წელს გადაცილებულად.

მაშ რატომ ხდება, რომ შუახნის ქალები, რომლებიც ჯერ კიდევ ენერგიულები არიან და სიბერემდე არ მიუღწევიათ, მაინც ბებრულად გამოიყურებიან? ამაში თვითონ არიან დამნაშავენი. ისინი თავიანთ გარდერობს ავსებენ თითქოსდა პრაქტიკული, მოხერხებული და თბილი ტანსაცმლით, რომელიც მათ სულ არ უხდება.

ყველაფერი კი იმის ბრალია, რომ მათ აკვიატებული აქვთ ერთი აზრი: „რად მინდა ყველაფერი ეს, მე ხომ არავინ აღარ მიყურებს?“ მოდით, მოვეშვათ ამგვარ ფიქრს. პირიქით, სწორედ ახლა დგება ის დრო, როცა ჩვენ განსაკუთრებით უნდა ვაქცევდეთ ყურადღებას ტანსაცმელს.

ვფიქრობ, ჯერ გადავწყვიტოთ ყველაზე რთული ამოცანა — გავიძროთ ის ძველი სამოსი, რომელსაც ასეთი სიყვარულით ვატარებდით, გამოვეთხოვოთ მას. თუ ჩვენი აღნაგობა ნებას გვაძლევს, შევარჩიოთ შესაფერი ტანსაცმელი მაღაზიაში, თუ ეს ძნელია — ავირჩიოთ ქსოვილები. მაშ დავიწყოთ. საქჳოა, რომ მოგვიხდეს მყვირალა ფერებით მოხატული ქსოვილი, იაფფასიანზეც უარი უნდა ვთქვათ. ისინი უკვე ჩვენთვის შეუფერებელია.

ფერი კი ნუ დაგაფრთხობთ. მართალია, ზოგი ფიქრობს, რომ ღია ცისფერი ან ბაცი ვარდისფერი ერთნაირად არ შეეფერება ახალგაზრდასაც და უფრო ხნიერსაც, მაგრამ. მოდით განვსაჯოთ: რატომ უნდა ვთქვათ უარი ვარდისფერ კოფთაზე, თუკი იგი გვიხდება? და განა სამოცი წლის ქალი არ შეიძლება ლამაზი იყოს ცისფერ ნაქსოვ „ბლუზკასა“ და შავ ქვედატანში? ალბათ შეხვედრიხართ სამოცდაათი წლის მოხდენილ ქალს, რომელსაც სცმია წითელი სვიტრი და კუბოკრული ქვედატანი, რომლებიც ძალიანაც შვენოდა. მაშ, დავანებოთ თავი იმაზე ფიქრს, რომ მხოლოდ მუქი ფერებია საჩვენო.

მნიშვნელობა აქვს ქსოვილის მოხატულობასაც. ჩვენთვის უმჯობესია ისეთი ქსოვილი, რომელზეც გამოხატული იქნება ზოლები, კვადრატები, წინწკლები, ბურთულები. ხოლო თამამი მოხატულობის ქსოვილებს უფრო ფრთხილად მოვეკიდოთ. თუ თქვენ სპორტული აღნაგობა გაქვთ და ჯერ ორმოცდაათი წელი არ შეგსრულებიათ, შეგიძლიათ თქვენს თავს უფრო ფართო არჩევანის ნება მისცეთ.

ტანსაცმლის სტილი, რომელიც თქვენ ყველაზე მეტად მოგიხდებათ, უნდა იყოს ქალური, ელეგანტური, ამიტომაც შესაფერისი სამკაულებიც უნდა შეარჩიოთ — გრძელი ჯაჭვები, მედალიონები, ლამაზი ყელსაბამები. სუნამოც არ დაგავიწყდეთ. უარი თქვით ისეთებზე, რომელთაც უჯავილების არომატი აქვს. დანარჩენის არჩევა კი გემოვნების საქმეა.

ვისაუბროთ ერთ დელიკატურ საკითხზე: როგორ ჩავიცვათ, რომ არ გავიყინოთ და გარეგნულადაც კარგად გამოვიყურებოდეთ? ამ ასაკში ხომ ქალებს „[illegible] ცხელი [illegible]“ აქვთ — მათ უფრო ცხელათ, ვიდრე ცივათ. და აი, ისინი ცდილობენ მსუბუქად ჩაიცვან. მაგრამ თანდათანობით ეს მდგომარეობა იცვლება და ისინი მცივანები ხდებიან. ეს ნიშნავს, რომ შეფუთვას იწყებენ. ეს ყველაფერი ბუნებრივია. მაგრამ მაინც იმას არ ნიშნავს, თბილი კოფთებით და ყელზე შემოხვეული სქელი შარფებით იარონ. ამავე ეფექტს სხვა გზითაც აღწევენ, როცა ერთად იცვამენ რამდენიმე თხელ ჩასაცმელს. მაგალითად, სვიტერს და ზემოდან ლამაზ ჟილეტს. კიდევ რამდენიმე ვარიანტის მოგონება შეიძლება, რომლის გამოყენებითაც მსუქანი არ გამოჩნდებით. ასე რომ, მოდით, ჩაიცვით მსუბუქად და თბილად.

ჩვენს შორის ვის არ ჩაუდენია გმირობა, როცა ყინვაში თხელი საცვალი უტარებია. ბევრი მათგანი ამით კიდეც დაზარალებულა. ამგვარი გამოცდილება გვკარნახობს, რომ ზამთარში თბილი საცვალი უნდა ვატაროთ.

მაგრამ როგორ შევინარჩუნოთ მაშინ გარეგნული მოხდენილობა? ერთი ხელს არ უშლის მეორეს. რა თქმა უნდა, უმჯობესია კარგად ნავარჯიშები საკუთარ კუნთების იმედი გქონდეთ, მაგრამ თუ რაიმე მიზეზის გამო ტანვარჯიში თქვენთვის მიუღებელია, რას იზამთ. საერთოდ კი, შინ გრაციას ნუღარ ჩაიცვამთ. ზაფხულში კი თავისუფლად შეგიძლიათ სრულიად უარი თქვათ მასზე.

ახლა ფეხსაცმლის შესახებ. თქვენ იგი უნდა აირჩიოთ აუჩქარებლად, ინდივიდუალური მოთხოვნილების გათვალისწინებით. ასაკთან ერთად ტერფი იზრდება კანქვეშა ცხიმის დაგროვების გამო. ძვლის აგებულებაც ფართოვდება. წონის მომატების გამო ტერფიც ზიანდება. ამიტომ ფეხსაცმელი ახლა უფრო გულდასმით უნდა შეარჩიოთ, ვიდრე ახალგაზრდობაში. ყველაფერს სჯობს, აიღოთ ერთი ნომრით დიდი. შეგიძლიათ თასმებიანი, შეგიძლიათ მომრგვალებული ცხვირიანი. ეს იმიტომ, რომ ფეხსაცმელი ელეგანტურად მაშინ გაქვთ ფეხზე, როცა მისი ხმარებისას თავს კარგად გრძნობთ.

ამ მოთხოვნებს აკმაყოფილებს მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელი.

ჩეხურიდან თარგმნა ე. ნევსკაიამ

ჟურნალი „რაბოტნიცა“.

6 81/134
ეროვნული ბიბლიოთეკა